

Letnik XI.

Predplačati se ne more.

1. maja 1914.

Prijateljem gorčice.

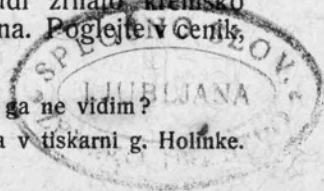
Dosti je Vas, en, dva, deset, sto, tisoč in znatno več, vsaj prijateljev naše gorčice je do deset tisoč. In še to je malo. Toli smo nenasitni. In zakaj? Zato ker hočemo, da poskusite našo gorčico in jo vpeljate povsod, naj jo rabijo vse naše gospodinje in kuharice. Naša gorčica je v resnici dobra, zato ne bo nihče osleparjen. Naša gorčica se nikdar ne pokvari, zato se Vam ni treba bati, ako si je kupite večjo množino. V steklenici gorčica bolje izgleda, tudi je bolj okusna in ima znak svojega izdelovalca, našo tvrdko, ki jamči, da je blago skrajno snažno. Odločilen pa je okus. Gorčica mora biti pikantna, žarka, kislina in ima se lepo prijematij jezika. Seveda pretiravati tudi ne sme teh svojih lastnosti in zraven prijetnega okusa naj tudi lepo diši. Navadno gorčica smrdi po jesihu in navadna gorčica navadno tudi ne vsebuje drugo, kakor razmleto zrnje, slabi jesih in končno — nekaj vode. Seveda, za malo denarja ne smeš zahtevati bogsigavedi kakega imenitnega blaga. Da zadobimo izvrstno okusno in dišečo gorčico, moramo jo takole izdelovati: Vzemij 250 gramov pristnega holandskega gorčičnega semena, katero potem skrbno — — — — —*)

Naznanjamo tu celi recept, kako se pripravlja Vydrova gorčica, da si jo vsakdo lahko sam doma napravi. Lahko se prepričate, da to ni nobena umetnost, izdelovati dobro gorčico. Toda zraven so vendarle težavne okolščine in lahko trdimo, da se res ne izplača, ako si sami pripravljate doma gorčico, ker je cena v tovarni izdelane gorčice zares zelo nizka.

Vse to velja za francosko fino mleto gorčico, ki je kiselkastega okusa. A mi moremo priporočiti tudi znato kremo gorčico, ki je bolj sladka ter je jako priljubljena. Poglejte v Centu, kjer sta navedeni obe vrsti.

*) Presneto, kje pa je konec tega recepta, jaz ga ne vidim?

Opomba stavca v tiskarni g. Holinke.

IZDELKE IN CENE

Vydrove tovarne hranil

V PRAGI VIII.

Vydrovka

ta dobra žitna kava. Pošilja se v platnenih vrečicah 5 kg popolnoma posebej po K 4·50 poštno izplačano. Vzorec na poskušnjo zastonj.

Moka

za prikrmeljevanje, vzrejo in lečenje otrok, idealno nadomestilo za materino hrano. Navodilo za pripravo pri vsaki pošiljlatvi. 1 kg K 2·40.

Juhe

gobova, grahova, lečna, rezančna, riževa, kuminova, karfijolova. Škatlja 25 komadov K 1·50. Posamezne vrste po 25 porcij po enaki ceni.

Pridatki

za juho, steklenica $\frac{1}{4}$ kg po K 1·50. Rabi se za to, da se napravi juha močnejša, s tem pa zadobi tudi pristni in imenitni okus. Tudi za omake.

Šumljenke

„Ambo“ v papir. zavoju 40 kom., „Sidro“ v staniolu 50 kom. Vsaka škatlja po K 2.—, „Bene“, ki je sadnega okusa 25 komadov po K 1.—.

Oblati

masljeni, škatlja 25 komadov K 2.—, Destinke s sadnim kremom 40 kom. K 2.—, Dezertke z medom 50 kom. K 3.—. Najboljša slaščica!

Buhtin

začimba za pecivo, stekl. $\frac{1}{4}$ kg K 1.—. Zado-
stuje za 50 kg moke, drugih dišav ni treba. Za potice izvrstna reč! Ali ste že poskusili?

Julep

naravni sadni sok. Jabolčni $\frac{1}{2}$ stekl. 40 vin., višnjevi, vinski in iz robidnic 60 vin. Moderna namizna pijača in za okrepčanje bolnikov.

Gorčica

po franc. načinu fino mleta, kiselkastega okusa, ali kremška, zrnata, sladka, $\frac{1}{2}$ stekl. K 1.—. Naročite!

Grahovka

moka iz zelenega ali rumenega graha. Za pripravo juhe in raznih jedi. Navodilo pri vsaki pošiljlatvi.

MIJO MLADJENOVIC.

TVOJI NAGELNI.

1.

Na toliko tvojih besed
spomin oslabel je in bled,
na toliko uric in dni
spomin mi nič več ne živi.
A nagelni tvoji, ne vem sam zakaj
tako mi žaré iz davnine,
kot zame na oknu bi cveli ti zdaj,
kot ne bi trpel sred tujine.
Veš, prišla pomlad je zasopla
od dolgega pota z gorkejših strani,
in diha vsa mlada, vsa topla,
in z jasnimi gleda očmi.
In tuje devojke postavljajo lončke
na okenca svoja, gojijo v njih zvončke,
ker nima potoka jih kalnega breg,
kot naš jih ima, ko otaja se sneg.
In nagelne skrbno gojijo.
I v meni sedaj oživijo
vsa čuvstva, vsa duša mi spet oživi,
da v srcu vse klije, cvetě, se mi zdi.
In mislim na tebe, na dom, na mladost,
na svojega žitja lepoto, radost,
na cvet, ki si ti ga gojila,
na kosa, ki žvižga ob smreki in poje,
ob smreki, kjer sva se ljubila,
kjer pustil najlepše spomine sem svoje.

2.

Krasnejše, nego nagel tvoj
žarelo ti je lice.
Ti up si bila sladki moj,
ponos in kras vasice.

Ostavila si rodno vas
in nagelne žareče,
in drugemu si sladki kras
in vir obilen sreče.

A jaz izpil prevar sem strup,
življenje mi je bolno.
Ostavil tebe sem in up
in čašo sreče polno.

3.

Za mene nimaš nagelna,
ne peva tvoj mi glas.
Ni tvoja soba moja več,
ne hišica, ne vas.

In vendar še v sedanjih dneh
uhaja mi spomin
v ljubezni mlade krasni kraj
brez tug in bolečin.

Zamišljen tam se ponudim,
kjer ljubljjen bil sem gost.
Obrišem solzo, vrnem se
v sedanjo spet bridkost.

Za eno čuvstvo tistih dni
sedanjost vso bi dal.
Berač sem zdaj, takrat sem bil
bogata, mogočen kralj.

V tedanjih dneh mi bila je
ljubezen drag idol.
Sedaj na prěstol sela njen
prevara je in bol.

4.

V domači pohiti mi svet,
obišči predrage prostore,
poglej, če je srečen kot pred,
kdor sme še ljubiti in more.

Če nagelnov cvet se žareč
z deviškega okenca sklanja,
za cvetko pogled hrepeneč
zamišljene dekllice sanja.

Če fantič v temini noči
približa se hišici nizki,
če v dalji, ko spet odhiti,
gubijo njegovi se vriski.

Če sreča kot nekđaj živi
v vasici, pozdravi jo vroče!
Povej, da na tujem je ni
nikoli več najti mogoče.

ODLOMEK IZ KOLESARJEVEGA ZAPISNIKA.

Bilo je krasno poletno jutro, ko sem se vesel podal s kolesom na pot. Takrat sem kot kolesar-začetnik prvič hotel izvršiti daljšo turo, kakor sem jih bil izvrševal dozdaj. V to svrho sem si dobro očistil in namazal kolo, a namazal sem si tudi želodec, kajti zadnji je kolesarju poleg prepotrebnihi nog najglavnejša gonilna sila. Poleg obligatne kave sem pognal v svojo telesno jedilno čumnato še precejšen kos suhe klobase in ogromno kepo sira, dve snovi torej, ki sta priljubljeni tudi hribolazcem, ker se baje znata prav dolgo upirati razkrojevalnemu želodčnemu nagonu. Da sem s to svojo turo hotel tudi svojo novo športno obleko peljati na izprehod, bodi povedano mimogrede.

Kakšne zgrade in nezgrade mi je usoda v svoji kolesarjem večkrat toliko dvomljivi naklonjenosti pripravila za ta dan, se mi seveda niti sanjalo ni. Bil sem še premalo izkušen, da bi bil na lastno osebo vedel, kakšne neprilike lahko zadenejo kolesarja na daljši turi sploh, sosebno pa še kolesarja-novinca. Imel sem najboljše nade in tako sem se s kolesom pogumno pognal v božji zrak.

Toda že takoj začetek je bil nekoliko sumljiv. Ko sem namreč skočil na kolo, zajela se mi je verižica žepne ure za sedlo — rsk! — in že je bila pretrgana. Brž je bila škoda za prvo silo popravljena s čvrsto nitjo, katero mora vsak previden kolesar — kakor se mi je bilo svetovalo od verodostojne strani — imeti vedno pri sebi, da si v nesrečnih slučajih lahko tudi popravi nastale škode na hlačah, srajci ali jopiču. Po popravljeni škodi sem skočil torej še enkrat na kolo, a takrat previdneje in že sem poleg slin začel požirati tudi kilometre.

Bilo je res prijetno poletno jutro. Nebo je bilo jasno in modro, kakor bi ga bil obrisal z mokro cunjo, a v hrbet mi je pihal prijazen vetrič, kakršen je priljubljen vsakemu kolesarju, ker ga kaj izdatno podpira pri urnem motanju nog, medtem ko ga sapa, ki mu piha okrog nosu, ovira kaj neljubo. Cesta je bila gladka in suha, a ne prašna ter ob straneh posuta z drobnim in mehkim peskom, ki je boleznemu gumiju najboljši prijatelj. Zavistni in škodoželjni gramoz je bil sicer tudi tukaj, a je mogel le s sredine ceste motriti ono pripravo, kateri še ni bil nikdar naklonjen. Po cesti zajutrek iskajoče vrane so plahe bežale pred menoj, a jaz sem vočigled ugodnih voznihi razmer kakor besen pritiskal na stopala, da je v naglem in divjem diru škripalo sedlo in brnelo kolo.

Cesta je bila prazna, brez vozil, ljudi in živine. Šele ko sem se bližal mali vasici, zapazim, kako je v precejšnji daljavi pred menoj gnal pastir svojo mnogoštevilno čredo črez cesto, in ker nisem v svojem telesnem podstrešju imel ravno drugih misli

na razpolago, začel sem premotrivati, ali bo prišla vsa obilna čreda prej čez cesto, preden bom prispel na njeno prehodišče. Takšne misli se rade vrinejo v možgane vsakemu kolesarju, ki vidi pred seboj govejo čredo in je imel že kdaj smolo, priti s svojimi nenaklonjenci v goveji obliki v neljubo dotiko, kakor se je bilo to pripetilo tudi že meni. Oddaljenost od črede in brzino svojega dirkanja sem bil presodil celo dobro in oddahnil sem si, ko sem prišel na prehodišče in sem našel cesto prosto.

Ali oddahnil sem si prehitro. Čreda se sicer ni brigala zame, ko sem brezskrbno drvil naprej, toda brigal se je pastir, ki me je bil zapazil šele v zadnjem hipu. Skočil je nazaj k cesti, začel s prstom kazati na kolo in kričati na vso moč svojega obširnega grla:

„Gospod — glejte, glejte — glejte — kaj se vrti pod vami!“

Ko bi bil porednež naglo izustil, kar je hotel povedati, bi bil jaz morda ostal hladnokrven in morda bi ne bilo prišlo do zame neljube katastrofe; a mrcina je kričal svoj „glejte — glejte —“ tako v presledkih in s tako močjo, da sem nehote pogledal na stran in pod sebe, kamor je kazal kričač. Vsled pre-nagle kretnje sem se, kakor bi trenil, že čutil sredi ceste na trdem gramozu, ki je povzročil, da sem izgubil glavo in postal neroden. Hoteč naglo kreniti z ostrega in trdega gramozna na stari tir, storil sem dobrega preveč in že sem bil poleg cestnega roba v travi — na trebuhu, kolo pa mi je z zadnjim delom ležalo na hrbtu. Kako je moglo tako nerodno pasti name, mi še danes ni umljivo.

„Gospod, glejte, zdaj se pa nič več ne vrti!“ zadrl se je hudobnež še enkrat, a takrat ne v presledkih, ampak s tako gladko naglico, da bi mu bil najraje od rose moko pest porinil v nesramno zijajoče žrelo. Seveda ni porednež čakal tako dolgo, da bi bilo prišlo do nameravane operacije, ampak je že v prihodnjem trenutku brusil pete po hladni jutranji rosi, da so bili njegovi podplati od rose umiti videti popolnoma snežnobeli.

Kaj sem hotel! Vstal sem, obrisal si mokroto s trebuha, poravnal kolo, ga potisnil na cesto in ga znovič zasedel. Razun padca in mokre ter od trave nekoliko ozelenele suknje se mi ni zgodilo nič hujšega. Pastir pa je kakor v zasmehovanje še nekaj časa zmagoslavno z bičem pokal za menoj. Začetkoma sem se jezil, a ko mi je minila prva jeza, sem se moral nasmejati. Uverjen sem bil, da bo porednež na danes izvedeni način položil še marsikaterega kolesarja-neizkušenca v travo ali v cestni prah. Za svojo osebo pa sem si iz ravnokar doživelega dogodka izvedel nauk, da sta previdnost in hladnokrvnost za vsakega kolesarja prepotrebni lastnosti; gledal sem, da sem kolikormogoče ju imel v najkrajšem času. In kako sem ju potreboval pri raznih prilikah! Tudi klic, ki me je bil danes vrgel iz sedla, mi je poznej še večkrat zadonel na uho, a ni pri meni več dosegel kakšnega učinka. Če sem ga poznej slišal, sem se

ali peljal mirno naprej, ali pa — če se mi je ravno zdelo in sem bil dobre volje — sem povrtal s kazalcem po čelu ter zaklical kričaču: „Tebi se tudi vrti!“

Solnce se je bilo medtem pomaknilo nekoliko višje na oboku in me začelo zasledovati s svojimi žgočimi žarki, ki mi prav nič niso bili po godu. Kako bi mi pa tudi naj bili po godu, ko sem se — že prej nekoliko vroč — kmalu začel potiti kakor severni medved ob afriški obali. Nehote sem se začel voziti počasneje, kajti pot, katerega sem si moral vedno in vedno brisati s čela, mi je lil v takšnih curkih, kakor bi mi s svojo slano vsebino hotel zaliti oči. Tudi noge so mi postale težke, tako težke, da sem — prišedši do košatega hrastu ob cesti — postal, prislonil kolo ob deblo in se vsedel počivat. Ah, kako je bilo počivanje prijetno, kako je sosebnost prijalo izmučenim nogam! Naslonil sem se ob desni laketi, podprl glavo ob dlan, iztegnil trudne noge in gledal brezmiselno pred se v zrak ali pa zrl naprej po cesti, ki se je kakor sivobel trak vila med rodovitnimi, dobro obdelanimi poljanami. Med počivanjem mi je pomalem vendar zmanjkalo preobilne zagožne mokrote. Kar je nista posrkala robec in srajca, jo je popihala prijetna sapica; da — zadnja mi je bila celo tako uslužna, da mi je naposled s pomočjo telesne toplote usušila tudi srajco — katere pa seveda raditega nisem izlekel in mi posušila robec, katerega sem bil v svrhu poznejše zopetne rabe razgrnil na košat izrastek ob hrastovem deblu.

Dobro izpočit in ohlajen sem črez nekaj časa skočil kvišku, da nadaljujem pot, katere sem bil prevozil šele dobro polovico. Stopim torej h kolesu, da ga potisnem na cesto in ga zasedem. Takoj na prvi pogled se mi je zazdelo, kakor bi pri njem nekaj ne bilo v redu. Pa res — zadnja gumijeva cev je bila prazna, je bila brez zraka! Ta smola! Kolo brez zraka je slabši kakor konj brez podkev. Toda ni bilo mnogo časa premišljati, ampak reklo se je najti rano in jo pravilno zalepiti. Vsak kolesar mora biti svojemu kolesu zasilni zdravnik in večč ranocelnik, sicer se mu lahko pripeti, da zna iti peš domu in mora kolo kakor krotkega psička gnati poleg sebe. Rana je bila kmalu najdena in ni bila prenevarna. Žrebelj namreč, ki ima svojo domovinsko pravico navadno v petah kmečkih čevljev, je tičal globoko v kolesni cevi in se čutil celo domačega. Zalotil me je bržčas kratko prej, preden sem šel pod hrast počivat. Ko sem si bil s svinčnikom zarisal mesto, kjer se je bil zaril v mehki obod, sem ga krepko pograbil za debelo, polokroglo glavo, ga izvlekel in ga kakor nadležno golazen vrgel daleč od sebe. Gotovo ni nikdar več prišel v dotiko s kakšnim kolesom. Po četrturni zamudi me je železni konjiček zopet nesel naprej, kakor bi se mu ne bilo nič pripetilo.

Če sem se pa zdaj vozil počasneje, ni bila morda kriva zakrpana rana na cevi, ampak je bila vzrok moja previdnost, ker sem si mislil:

„Nisem sicer praznoveren, pa — pretrgana veržica, prevrat za cesto, predrta cev — to je že trojna smola! Ljudski pregovor pravi sicer, da do tretjič gre rado, jaz pa mislim, da gre lahko četrtič, petič in še dalje.“

Kratko rečeno: postal sem plah. Ena in ista nadloga se ne pripeti rada zaporedno, ampak se rada nadomestuje s kakšno drugo nepriliko. Vsaj moja trojna smola je kazala tako: vsaka je bila drugačna. Da bi si naj zdaj v izpremembo še precepil hlače, raztrgal jopič ali preparal srajco — mi ni nikakor šlo v glavo; ali pa, da bi si zlomil roko ali natrl nogo — brrr! — tega si še misliti nisem upal. Vozil sem se torej rajši previdno in to tembolj, ker sem tuintam začel srečavati ali dohajati voznike in posamezne ljudi, kar je bilo znamenje, da se bližam mestu, svojemu cilju.

Ravno sem se bil srečno izognil visoko naloženemu vozu — čitatelji kolesarji, ali veste, kaj je visoko naložen senen voz kolesarju začetniku? — ko zapazim v primerni daljavi pred seboj žensko, ki je nesla obširno košaro na glavi. Dalo se je uganiti, da je danes bržčas tržni dan v mestu, in da nese žena te ali one poljske ali vrtno pridelke lačnim meščanom naprodaj. Nič neljubega sluteč približam se mirno korakajoči osobi skoraj celo za hrbet, pozvonim in se obenem popeljem na stran, na desno, da bi se je izognil in se peljal naprej. Nepričakovan in hreščoč zvončev glas pa prestraši ženo tako, da se strese po celem telesu; komaj še pograbi košaro, ki je bila prišla iz ravnotežja in se z vso svojo vsebino hotela podati na cesto. No — za prvič je še ostala na glavi, a le za par trenutkov. Zgrabivši košaro skoči tudi ženica na stran, seveda na desno in pred mene ter se naglo ozre; da je ne povozim, krenem v zadnjem hipu nazaj, a zbegana nesrečnica stori tudi tako. Zdaj sva bila skupaj: kolo se ji zapelje v bok, ne sicer z veliko silo, pa vsaj tako močno, da se ubožica prevrže za cesto, jaz padem na cesto, kolo pa kot nekakšno mejšiče obleži mirno med nama.

Ko skočim naglo kvišku in si začnem otepati obleko, je bila tudi že žena pokonci. Nekaj časa je gledala obupno na tla, potem pa je začela tarnati.

„Ali ste se poškodovali?“ vprašam jo v skrbeh.

„Oh, tega ne,“ mi odgovori, „ampak ves fižol je šel po travi in preden ga zopet poberem —“

„Če je samo fižol, no — ta se da pobrati! Ali pomislite, če bi mesto fižola bili imeli v košari — jajca!“ sem jo potolažil vesel, kajti kot povzročitelju nesreče mi gotovo ni moglo biti vseeno, ali prevrže ženica po moji krivdi v travo košaro fižola ali košaro jajec.“

„Da, da, gospod — vi se lahko smejite in uganjate burke, ali jaz?“ tarnala je revica in začela pobirati raztrošeno blago.

Malo časa sem jo gledal, potem pa sem tudi jaz pripognil koleno in ji začel pomagati.

„Koliko pa ste ga imeli v košari?“ sem jo vprašal med pobiranjem.

„Ravno deset litrov, gospod!“ je odgovorila v solzah. „Toda morala sem ga kupiti in ga nesem v mesto, da ga tam dražje prodam in si s prodajo prislužim par vinarjev.“

Zasmilila se mi je. Segel sem po denarnico in ji dal krono, rekoč:

„Večino bode te pobrali, seveda vsega ne. Vzamite to krono kot odškodnino za fižol, ki ga ne bode te našli. Mudi se mi in nimam več časa vam pomagati. Kar je čez odškodnino, imejte za strah in si v mestu kupite krepčila.“

Ženi se je razjasnil obraz. Zahvalila se je in mi hotela poljubiti roko, a odmaknil sem jo. Vendar pa mi hudomušnost ni dala miru in dal sem ženi sledeči nasvet:

„Če bi naju usoda še kdaj pod ravno enakimi pogoji kakor danes pripeljala skupaj — kar seveda Bog varuj — svetujem vam, da vzamete seboj debelejši fižol, kakor je ta, ker se debelejši — prej in ložje pobere. Tega-le drobnega in nežnega prav rad pobiram dobro zabeljenega po krožniku, nikakor pa ne surovega po travi.“

„Hi-hi-hi!“ se je nakrat zasmel zvonki glas poleg mene in ko iznenaden skočim kvišku in se ozrem, stoji gospodična znanka pred menoj in se mi smeji v obraz tako debelo, kolikor debelo se je mogla s svojim nežnim licem. Bil sem tako prese-nečen, da nisem takoj opazil, da je tudi gospodična imela kolo in se naslanjala nanj. Smejala se je tako, da so ji stale solze v očeh. Gledala je zdaj na ženo, zdaj na mene in zopet v travo, kakor bi si hotela tolmačiti nenavaden prizor.

„Ali je to vaša najnovejša madona,“ menila je tiho in smeje, „ker ste s tako vnemo klečali pred njo?“

Ker nisem vpričo pobirajoče žene hotel pripovedovati o svoji nezgodi, sem za énkrat molčal in se delal, kakor bi ne bil slišal vprašanja. Urno sem pobral kolo in ker je gospodična nehote začela stopati naprej, sem se ji priklopil in korakal poleg nje. Njena radovednost pa je vendar hotela biti utešena. Začel sem ji torej pripovedovati, kako sem se zapeljal ženi v bok, jo podrl s fižolom vred in ji potem iz usmiljenja pomagal pobirati. Seveda je po mojem pripovedovanju zadela krivda edinole ženo in sem bil jaz takorekoč le nedolžna žrtev njene neprevidnosti in nerodnosti. Gospodična se je morala znovič smejati, a ne vem, ali je smatrala mojo nedolžnost tako čisto, kakor sem ji jo slikal.

„Že od daleč sem zapazila nekaj posebnega,“ je pripovedovala, „a ko sem se pripeljala na lice mesta in sem vas spoznala, sem stopila s kolesa, da si ogledam in raztolmačim izvanredni prizor. Ravno ste ženi, kleče na enem kolenu, razlagali nekaj o drobnem in debelem fižolu. Bili ste tako zamaknjeni, da mojega prihoda niti slišali niste. Kdo ve, ali se je zgodila kdaj kakšnemu kolesarju enaka nepravilika?“

Takrat nisem mogel ustreči njeni radovednosti, izgovarjaje se, da mi manjka potrebne izkušnje. Da ta ali oni kolesar večkrat kakšno osebo, ki kaj nese, podere na tla, sem lahko trdil, da ni nič novega; ali pa razsuje dotična oseba pri padcu ravno fiziol in ji ga pomaga kolesar pobirati, je gotovo nekaj novega, posebno če se pomisli, da vsak kolesar po storjenem zločinu navadno kaj brzo poišče varno daljavo.

S tem je bil najin razgovor o nemili aferi končan in spomnila sva se, da imava vsak svoje kolo, na katero sva bila med razgovorom celo pozabila. Sedla sva torej na sedlo in zdaj sem se učil spoznavati, kako prijetno je kolesariti v družbi, posebno če je družnik mlad, lepega obraza, izgovoren in povrh — ženskega spola. Duhomorno samotno motanje nog ostane kot mehanično gibanje sicer še na dnevnem redu, a ga duh potisne v ozadje, on sam pa se vedri v prijazni in zanimivi govorici; čas in kilometri teko urneje, in kolesarjenje ni več naporno in dolgočasno delo, ampak se izpremeni v prijetno zabavo, da bi človek s svojo ljubko družico kolovratil takoj na kraj sveta.

Ni čudo torej, ako sem se med vožnjo razgovarjal s svojo spremljevalko o tem in onem, klatil puhle fraze in mlatil prazno vsakdanjo slamo, a mi niti na um ni prišlo, da bi se bil orijentiral, kam se pravzaprav pelja gospodična in kako dolgo se bova peljala skupaj. Brž ko sem se zmisлил, sem popravil zamudo.

„Peljem se samo v mesto, kjer imam nakupiti nekaj drobnarij, ki jih naši trgovci na deželi nimajo, ali če jih imajo, niso tiste kakovosti kakor v mestu,“ je bil odgovor na moje tozadevno vprašanje. — „In vi, gospod?“

„Jaz se peljem tudi samo v mesto in se bom kmalu vrnil. Nazaj se lahko peljeva zopet skupaj — oh, to bo prijetno!“

Ona je pritrčila. Ravno pa, ko sem mislil na prijetnost, da se bova z gospodično peljala skupaj do mesta in zopet nazaj, prigodi se mi satanska neprijetnost. Gledaje v njen ljubeznjiv, od zraka in navora rdeč obrazek, nisem opazil na svoji strani kup kamenja, sicer bi bil vedel, da se moram kot kolesar izogniti takšnim količinam. Preden sem se zavedel, je bilo prednje kolo že na kupu, jaz pa takoj že skoraj v istem trenutku — onkraj kupa v obcestnem jarku, ki pa je bil takrat suh — hvala Bogu — in ne napolnjen s tisto kalno tekočino, ki ugaja samo krulečim čveteronožcem, nikakor pa ne nadložnim pijancem in neokretnim kolesarjem. Padec sam bi me že ne bil jezil toliko, samo da bi se mi ne bil zgodil ravno v pričo gospodične.

Komaj sem bil izginil s cestnega površja, že mi je zadonel znani in pričakovani: „Hi-hi-hi!“ na uho. Ni pa še dobro umolknil, že mu je sledil rahel krik. Naglo sem pomolel glavo črez cestni rob in prišel sem še ravno prav, da sem videl, kako je tudi gospodična zamenjala svoje privajeno ravnotežje na kolesu z varno in trdno cestno podlago. Zdaj sem se moral tudi jaz nasmejati in poslal sem svoj krepko doneči: „Ha-ha-ha!“ črez cesto.

„Gospica, ako bi ne ležala tako daleč narazen,“ sem začel zbadati ponesrečenko, „bi si lahko podala roke. Gotovo ste se mi nasmejali iz škodoželjnosti, a doletela vas je zaslužena kazen.“

„Kdo bi se ne nasmejal,“ branila se je moja spremljevalka vstajaje, „ko ste se vendar tako pogumno pognali v jarek!“

„In vi nič manj pogumno na cestni tlak!“ je sledil moj odgovor, — — —

Odzdaj naprej je bila sreča meni in moji tovarišici mila. Srečavale so naju sicer cele vrste voznikov in pešcev, a prišla sva neovirano in brez nadaljnih nezgod v mesto. Tukaj sem si dal obleko takoj na telesu pošteno izprašiti — seveda brez palice — in si napolnil prazen želodec ter si dobro odpočil. Medtem je tudi gospodična dovršila svoje opravke, in ko se je tudi ona dovolj pokrepčala, odrinila sva jo skupno proti domu. Vožnja domu je potekla tako gladko, kakor bi se bila gospa nadloga naveličala ob cesti prežati name in bi jo bila ubrala za kakšnim drugim kolesarjem. Bog se ga usmili, če ga je zasledovala z isto točnostjo, kakor mene predpoldne!

Domu prišedši sem na prste preštel današnje nezgode in sem pravilno prišel do zaključka, da ima narodni pregovor prav, ki pravi, da do tretjič gre grado. In kako sodi ta pregovor name? Če ne upoštevam raztrgane verižice in predrte cevi, kar ne tiče neposredno moje osebe, sem ravno — trikrat telebnil s kolesa!

KSAYER MEŠKO:

VIZIJA.

Čez polje gre veter, in z njim moja misel gre,
čez goro hiti, hiti z njim moje srce
domov, domov.

Pa grem po deželi, od gore do druge gore,
in kaj mi vidi oko, kaj zre mi drhteče srce?
Ves dom poln grobov!

„Ljubezen!“ pravi ta križ. — „Pravica!“ mi priča ta.
„Uzori!“ ta govori. — „Navdušenje naših žena!“
„Pogum naših mož!“

In kamor pogleda oko, le mrki križi stoje —
in vprašam drhte: „Vsevečni, li vse, li vse
pogubil nas boš?“

„Vse! Vse!“ — Odgovor kot sodnega dneva šum,
in vmes kot slišal bi stok za vedno zavrženih trum
usodo sem našo spoznal!

In v boli neskončni na zemljo ljubljeno sem pal.
„Zakaj, o Gospod, si me v domovino poslal,
da tu sem naše prokletstvo, pogin naš spoznal!“

Brez skrbi.

Moj Bog, kako sem vesel in srečen, ker imam tako urne noge, da lahko ubežam pred vsakim delom.

Hudomušna.

On: Pogledj, kako lepe in goste lase ima ova dama.

Ona: Gotovo jih je dobila za božič ali za novo leto.

FR. LOČNIŠKAR:

POVEST.

Saj veste, kako je na deželi. Človek sede v gostilni za mizo in k njemu prisede brez vprašanja tuj, popolnoma neznan človek in začne se razgovor, morda o stvari, ki ne zanima nobenega govorečih. Toda v tem brezpomembnem govoru preprosto človek dostikrat odgrne nevede zagrinjalo svoje notranjosti.

Tak slučaj sem doživel zadnjič.

Ko sem vstopil, je hodil po sobi mož s črno brado in živimi očmi. Bil je podoben popotniku. Sedel sem k mizi, prižgal cigareto in čakal gostilničarja.

„Prosim, gospod, ne zamerite — ali daste še meni cigareto? Gostilničar je nekam šel in ne morem več strpeti brez kajenja.“

Dal sem mu jo, vedoč, da je za strastnega kadilca to največja dobrot.

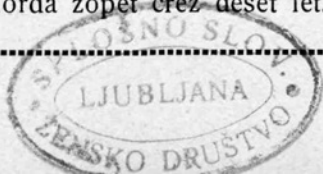
„Hvala lepa! Bog vam povrni stoterno! Gotovo me ne poznate — zato mi oprostite to nadležnost. Strast je močna past in ne pozna dostojnosti . . .“

Pogledal sem moža, po čigar temnem obrazu je šinil komaj viden žarek hipne zadovoljnosti.

„Ali ste tukaj domačin,“ sem ga vprašal.

To vprašanje je dalo neznancu povod, da je prisedel k moji mizi. —

„Tukaj sem doma, prav iz te vasi. Seveda, vi me ne poznate, ker sem včeraj prišel in jutri zopet odidem in se vrnem morda zopet čez deset let. Ali ste vi zadovoljni tukaj?“

Neznančevo vprašanje me je sicer malo neprijetno zadelo, a odgovoril sem mu vendar pritrdilno.

„Blagor mu, kdor je zadovoljen,“ je nadaljeval oni. „Zadovoljnost je sreča.“

Vzel sem časopis v roke in začel brati.

„Kaj je novega v časopisu,“ me vpraša zopet mož.

„Nič posebnih novosti.“

„Ali ste brali zadnjič, da je doli pri Trstu umoril sin svojega očeta?“

„Se ne spominjam več. A čuden sin je moral biti . . .“ pripomnim jaz.

„Čuden sin in tudi čuden oče,“ reče neznanec in povdari zadnjo besedo.

„Zakaj čuden oče?“

„Zakaj? Ker si ni znal pridobiti sinove ljubezni. Iz ljubezni bi ga ne bil ubil, pa če je bil še tako jezen.“

„Imate tudi prav,“ sem mu rekel in čital dalje.

Toda neznanec ni hotel molčati. Začel je zopet govoriti in jaz sem mu zdajpazdaj med čitanjem malomarno prikimal. Vendar so me zanimale njegove besede, ki so mu jih očitvidno narokovale izkušnje življenja. Kmalu sem odložil časopis in začel moža poslušati. Ta je pripovedoval: „Tudi jaz sem imel čudnega očeta. Še danes ne razumem njegovega ravnanja. Oče je oče in moj že leži v grobu, vendar ga moram tu pred vami tožiti. Razumen človek ste in znali boste razsoditi, ali je ravnal prav ali ne. Imeli smo srednje veliko posestvo in dva brata sva bila. Jaz sem bil starejši, a šibkejši. Zato je oče rekel: „Za kmetško delo si preslaboten, šel se boš učiti krojaštva.“ In peljal me je v bližnje mestece h krojaškemu mojstru v uk. Petnajst let sem imel takrat. Ne bom pozabil teh časov učenja. Stradal sem kot strada pes, ki nima gospodarja. Narave sem bil pa take, da nisem hotel nikomur potožiti svojih težav. Zdi se mi, da mi še danes gloda nekaj v prsih, ker sem vse bridkosti pokopal vase. Kot učenec sem kmalu dobival nekaj plače, namreč napitnino, če sem nesel kakemu imenitnejšemu gospodu obleko na dom. To je bil sedaj moj priboljšek k hrani. Pa sem prišel domov in oče me je pobaral, kam denem denar, ki ga prislužim. Povedal sem mu odkrito, da si kupim kak kosček kruha, ker mi mojster daje le toliko, da me lakota ne vzame. Oče pa me je začel zmerjati, da sem požeruh in bogve kaj še. A vendar je videl, da sem v trgu očitno hiral. Meni se je to vklesalo v srce in nisem hodil več domov.

Kmalu nato sem zbolel. Lakota me je vrgla na bolniško postelj in šest tednov sem ležal v bolnišnici. Takrat me je prišel oče obiskat in me vprašal, če imam kaj denarja prihranjenega. Izročil sem mu vse do zadnjega vinarja. Nisem pričakoval, da bo denar vzel — pa ga je. Spominjam se prav dobro, da sem jokal, ko je oče odšel z mojim pristradanim denarjem.

Ko sem nekoliko okreval, sem šel s težkim srcem zopet domov. Za delo še nisem bil sposoben in drugače si nisem mogel pomagati. Tako sem nekaj časa postopal okrog doma brez dela, ker delati v resnici nisem mogel. Nekoč pa se je oče napil in me začel poditi od doma. „Požrl mi boš dom, le-nuh,“ je rekel in vrgel za menoj poleno.

Se tisti večer sem skrivno odšel brez slovesa . . .

Pa kaj bi vam to pravil. Vas gotovo ne zanima, a meni je sedaj le stopilo vse zopet tako živo pred oči, ker sem slučajno zopet zašel v domačo vas.

Kaj mislite, ali so ljudje prav ravnali z menoj?“

„Popolnoma napačno so ravnali,“ sem mu rekel sočutno.

„Vi ste pošten človek, gospod, in z vami bi se govorilo. Tudi jaz mislim tako. Drugi ljudje pa mislijo drugače. Pravijo, da sem bil potuhnjen, pa nisem bil, temveč le tako boječ, ali kako bi rekel. Moje poznejše življenje pa je bilo res pogrešeno. Od doma sem dobil po očetovi smrti nekaj dote. Ta denar sem porabil za potovanje v Ameriko, ki pa ni bila zame. Tam je samo denar in denar — vse drugo ni nič. Človek je popolnoma žival in jaz nisem mogel tega trpeti. Ker sem bil bolehen, sem si komaj prihranil toliko, da sem se izkopal iz tega blata in prijadral čez lužo nazaj v te kraje. Naselil sem se zopet v mestu in delal zdaj to, zdaj ono. Pa ta čudna bolezen v prsih mi je vedno prikrajševala zaslužek. Šest dni sem delal, šest dni ležal. Nekoč sem bil sredi najhujše zime brez dela in brez denarja. Nekaj časa sem prosil — toda bilo mi je odveč poslušati nauke in psovke, ki sem jih slišal po vrsti pri ljudeh. Tako me je speljalo, da sem segel sam po tujem blagu in presedel celo zimo na gorkem, na državne stroške seveda. Zaradi tega sem za vedno zaznamovan in moj brat, ki ima tu v vasi veliko kmetijo, me od tedaj še čez noč ne vzame pod streho.“

V tem je prišel gostilničar. Ko je zagledal moža, je jezno zarohnel nanj: „Kaj pa ti sedaš tja k mizi, zate je hlev. Po-beri se!“

„Oprosti, Jože, saj sva se včasih poznala,“ samo nekaj sem povedal gospodu. „Pa mi daj še mali hlebček kruha — potem pa grem.“ In mož je začel brskati po svoji denarnici. Videl sem, da je stresel ves drobiž v pest, a bilo je samo osem vinarjev.

In tedaj sem videl, da so se neznanču v čudnem blesku zasvetile oči. Ponos je bil v njih in veliko samozatajevanje. Spravil je molče denar v žep in šepnil:

„Ne bom kupil! . . .“

„Na, pa vzemi zastoj,“ mu ponudi gostilničar.

„Hvala, bo že tako dobro,“ de oni in izgine med vrati.

Ali zunaj v samoti vem, da je zajokalo to srce, nikdar ljubljeno in negovano, okovano v led trpljenja in samozatajevanja. Da bi bil v pravem času prišel človek z veliko ljubeznijo in posvetil v to mračno dušo, gotovo bi se bili vzbudili v njej vsi plemeniti čuti, ki jih je ubila življenja trda roka.

ŽENA PIJANCA.

Pretresljiv krik pretrga noč. Prestrašeno planejo otroci iz spanja.

Dolgo so sinoči čakali z materjo na očeta. Ali ni ga bilo. Mati je vzdihovala, skrivaj brisala oči in malobesedno, skoraj mrko spravila otroke spat.

„Dajte, ležite tudi vi, mama,“ je prosila najstarejša hčerka. „Tata bodo že prišli. Nikar se ne vznemirjajte, potrebni ste počitka.“

„Da, da, takoj,“ je rekla mati. „Le nekaj šivanja imam še. Le spite otroci!“ In odšla je nazaj v jedilnico, sela k mizi in podprla glavo z dlanmi. Vtopila se je v žalostne, temne misli.

In čakala je, čakala. Počasi so polzele minute. Poslušala je korake, ki so zdaj pa zdaj zadoneli na ulici in se zopet zgubili za vogelj. Nestrpno je bilo srce v prsih in misli so se podile v glavi, vse enako neprijetne, nezadovoljne, nasičene z dolgoletno gorčino.

„Zakaj, zakaj vse to?“ kljuje večno vprašanje v prsih in brezuspešen odpor se vzdiga v duši z vsakim dihom. „Zakaj me je osoda zaznamenovala in me pahnila v trpljenje in bedo?! S čim sem zaslužila to pokoro, ponižanje in prokletstvo? In kdaj, kdaj bo konec takega življenja?!“

Kakor pošasti se pode misli in sive skrbi vstajajo od vseh strani. Kakšna bodočnost jo čaka, njo in njene otroke?!

Spomnila se je svoje tete, ki jo je takrat, ko se je zaročila s Petrom, svojim možem, svarila pred njim: da je veseljakovič in da rad pije.

Vzrojila je takrat in pol jezno, pol v šali zavrnila dobre svete skrbljive sorodnice. Kdo bi mu zameraval, da je bil rad v družbi in da je bil vesel svojega mladega življenja. Ah ne, potuhnjena si ni nikdar želela za moža. In če je rad govoril napitnice, rad trkal s polnimi čašami rujnega vinca med prijatelji, kakšna škoda je to, kakšen greh? Kadar bo oženjen, bo že prenehal s takimi rečmi že zaradi nje. Kam pa naj gre zvečer, ko nima doma, naj sam sedi v pusti meblirani sobi in prodaja puščobo? Kadar bo imel ženo in otroke, ga bo prešlo vse to samo od sebe.

Tako je mislila takrat in nobenega strahu ni imela pred bodočnostjo. Ni bilo sicer najugodnejše, da je na zaročni pojedini od navdušenja in veselja izpraznil toliko čaš, da sta ga morala njena brata diskretno odpeljati iz družbe v svojo sobo, predno je napravil kako neugodno sceno. Ali vse je bilo takrat tako radostno, ves dom je odmeval od veselih, razposajenih pesmij, mladega smehu, šal in veselja, da je njegova „smola“ ostala skoro neopažena. Le brata sta ji drugi dan pripovedovala, da sta imela precej dela ž njim predno sta ga ukrotila in kako smešno, skesano je izgledal zjutraj, ko se je prebudil. Neprijetno

ji je bilo poslušati opazke o njegovi „nezgodi“, zato je skušala, da pozabi čim prej na neljub dogodek. V njeni lastni družini so bili vsi trezni, nikdar ni videla pijanega človeka od blizu. Oče in brata niso pili skoraj nikdar in če, vedno le zelo malo, bolj družbi na ljubo, kakor iz lastne potrebe. Ni bilo mnogo besed takrat v družini o Petrovi epizodi. Umaknili so ga njenim očem za rana, ko še skoraj opazila ni, da se je ž njim kaj zgodilo. Ko se je drugi dan Peter nekoliko osramočen poslavljaj, ji je rekel oče po njegovem odhodu dobrotno: „Mogoče je sinočni malheur dober spomin zanj, da se drugič ne blamira. Ne bi želel, da imaš v svojem zakonu zaradi tega neugodnosti. Pijan človek ni prijetna družba in slab mož ženi... Ali on te ima rad, to se vidi. Zato se ne bojim...“

Da, tudi ona je vedela, da jo ima rad in zato je ni bodočnost vznemirjala prav nič. Že čez dva dni je popolnoma pozabila na oni malenkosten dogodek in vse one mesce do poroke je ni niti enkrat obšla slutnja bodoče nesreče. Popolnoma nemogoče je bilo gojiti o tem nenavadno darovitem, ljubeznjivem človeku kakšne grde pomisleke. Nasprotno, ponosna je bila, srečna, da je izbral ravno njo za svojo družico na življenskem potu.

Ali že na ženitovanjskem potovanju je postala nekoliko vznemirjena. Tako rad je sedel zvečer v restavracijah in zapazila je nehote, da mnogo pije. Njegove oči so dobile v takem času neki poseben sij in rezek, grd pogled; govoril je veliko in neokusno se je baharil. Kakor da sta dva človeka v njem, se ji je zdelo, prvi: navaden, nji znan, ljubeznjiv, duhovit in obziren, drugi: tuj, neprijetno bahat, gostobeseden, antipatičen. Prosila ga je, naj vendar toliko ne pije, da mu škodi in on ji je pritrjeval. Pravil je, da to ni njegova navada, ali če človek nima nobene opravila, potem nehoté več pije, kakor bi bilo potrebno. Izgovarjal se je tudi na hotelsko hrano, na potovanje, na vročino.

Bila je vesela, ko sta se vrnila domov, v njuno lepo, okusno, novo urejeno stanovanje, kjer je bilo tako milo in pri srčno. Bil je zelo dober, mehek in zaljubljen ali zvečer je opazila, da postaja nemiren in raztresen, kakor bi mu nekaj manjkalo. Skušala ga je zabavljati, igrala mu je na klavirju, pela kakšen nov napev, čitala mu je to in ono. Prosila ga je, da je šel z njo na sprehod po noči v park v mesečini in ko sta prišla domov, mu je skuhalo čaj, šalila se je ž njim, skušala ga je navezati na se z vso dražestno lokavostjo zaljubljenе žene. Ali on je postajal vedno bolj nervozen. In tretji ali četrti teden, odkar sta prišla s potovanja, ji je rekel opoldne, da ga ne bo zvečer domov na večerjo, naj ga ne čaka. On mora zopet enkrat pogledati, kaj delajo prijatelji, preveč je navajen na nje; leta in leta so se shajali, ne more se jih odreči manjkajo mu. Prijazno mu je pritrčila, da bi bilo smešno in odveč, da bi se jih ogibal za vedno. Naj le gre, dobro naj se zabava, pohvali naj se, kako prijetno mu je v novem stanu in kadar bo najlepše, naj se spomni tudi na njo. Popravila mu je kravato in veselega

srca ga je pustila oditi. Kmalu je odšla spat zvečer prijazno misleč nanj. Privoščila mu je razvedrilo.

Kasno po polnoči je prišel domov, ropotajoč in opotekajoč se. Razbijal je z vrati, zadeval se v jedilnici ob stole in se nerodno prigugal v spalnico. Še nikdar ga ni videla takega; še nikdar ni videla nobenega človeka takega. Bled je bil, oči rdeče in udrte. Mesečina je bila in soba je bila skoraj popolnoma svetla. Vzdignila se je kvišku v postelji in s široko odprtimi očmi je strmela vanj. Neumno se je smejal in krilil z rokami po zraku. Počasi in nerodno se je majal k nji in se težak zvalil na posteljo k nji. Hotel jo je poljubiti in jecljaje med zobmi z odurno pijano prilizljivostjo: „Dušica sladka, nič se ne boj!“

Neopisljiv gnjus jo je obvzel in otrpnela je vsa. Ali ko ji je zapuhtel v obraz njegov vroči, po vinu smrdéči dih, ga je pahnila od sebe z vso močjo, da se je malo ne zvalil po tleh. Začudeno je zijal v njo, potem se je obrnil in se spustil vzdihajoč na divan. Zasmejal se je zoprno in s čudnim ubitim glasom je godrnjal in ji pretil: „Da, da, občutljivi smo! Princezna, da, da! Pa bo že drugače, golobičica! Kaj nisem tvoj mož, ha?! Me boš že še spoznala!“ Pa kmalu je začel smrdeti.

Ona je še vedno sedela na postelji, vsa začudena, prestrašena, otrpnjena. Kakor plaha ptica ji je trepetalo srce v prsih. Solze so ji tekle po licih in vendar ni jokala. Brez misli je sedela in strmela pred se in ni mogla verjeti, da je resnica vse to, ta prizor, to spoznanje. Strah jo je bilo. Skeleča bolečina ji je presunila dušo do dna. On je torej pijanec, pijanec! —

Stokajoč se je obrnil mož na divanu in se zvalil na tla. Težko in zamolklo je vdarilo veliko truplo na pod. Zavpila je od groze, skočila je iz postelje in skušala mu je pomagati, kljub gnjusju, ki ga je vzbujal v nji. Ali težak in nepremičen, kakor klada, je ležal mož na tleh hropeč in grgrajoč. Kakor mrtva je padla njegova roka nazaj, ko jo je izpustila. Vzela je blazino in mu jo porinila pod glavo, potem je klečeč ostala tako pri njem in ga je gledala. Strašen in grd je bil. Nekaj živinskega, odurnega je bilo v njegovem obrazu. Iz odprtih ust so se mu cedile sline. Ves spremenjen je bil; njegova lepa glava je bila spačena, njegov obraz je bil obraz blaznega norca, ki je grozen in pretresujoč tudi kadar spi . . . Tako je torej izgledal ta mož, ki ga je ljubila, ki je bila ponosna nanj, kadar ni bil pijan . . . Oropan vse lepote, dostojanstva človeškega, s pečatom blaznega in zločinca v pošastno skrmežljenih potezah . . . In bilo ji je sojeno, da ga gleda še mnogo — mnogokrat takega . . .

Sicer je res drugi dan objubljal: nikdar, nikdar več! Ves strt je bil nad njenimi solzami, osramočen in v dno srca zadet od njenega obupa. Oh, kako ga je prosila, kako ga je zaklinjala. In on ji je skesan zaklinjal, da ne bo več pil, nikdar več, da se ne bo ponovila prejšna noč. Pustil bo vse, družbo, prijatelje, ki ga zapeljujejo k pijači. Bolan je bil, slab in iskren v svojem obžalovanju. Ni lagal, ne, ni lagal! Sam je verjel vse, karkoli ji

je obetal. Pomirila sta se in tudi ona mu je vse verjela, kar ji je obetal. Ljubila ga je bolj, kakor prej, bolj toplo, globoko, s pritenjenim strahom v srcu. In on res ni obljuboval vse le zato, da se pomiri in da jo utolaži za prvi hip. Mnogo je hodil ž njo na sprehod, obiskovala sta gledišče, koncerte; knjige ji je nosil domu, da mu je čitala, note. Ali čez par tednov se je ponavljala ista stvar. Ni zdržal doma in zopet ga je morala pustiti v družbo, k prijateljem. S trepetajočim srcem je čakala nanj. Res je prišel prej domu, bolj trezen, kakor prvič. Ali drugič je bilo isto, tretjič isto. Pač je drugi dan prosil in se rotil, bolan je bil duševno in telesno, sramoval se je pred njo in samim seboj. Nikoli več, zadnjikrat je bilo . . . Ampak ni bilo zadnjikrat. Par dni le je bilo dobro, teden, deset dni komaj . . . In že je ves trepetal, nezadovoljen je bil, nemiren, kakor zver zaprta v ozko kletko . . . In istoj se je zgodilo, kakor prvič . . .

Še nekaj je poskusila. Ko je postal zopet nervozen, nemiren, ko ga je vleklo ven iz doma in je čutila, da je preslaba, da ga zdrži, mu je rekla, naj povabi svoje prijatelje rajši domov. Tu je ona zraven in gotovo ne bo prekoračil mere. Že zaradi nje ne. Prav prijetno bo, ona bo igrala kaj na klavir, pela, on jo bo spremljeval. Prijatelji bodo gotovo zadovoljni. Seveda, da je ponudila gostom razun čaja tudi vina in likerjev, navada je taka. Ali on sam je pil od vseh največ; hitro se je opijanil . . . V zadregi so odhajali pozno po noči prijatelji, smilila se jim je lepa, mlada žena z očmi, v katerih so se lesketale pritajene solze. Mirno je spravila moža spat a sama je ostala v jedilnici, kjer so stale po mizi izpraznjene steklenice in čaše in je bil prt zamazan od smodk in vina, stoli razvlečeni po sobi, v zraku tisti neprijetno dušeci, kislil duh, ki ostane izza vesele vinske družbe. Jokala je tisto noč, kakor brez uma, divje, neutešno. Spoznala je, da je njen mož pijanec.

Pijanec! O, kako se je zvijala pod to osodo! Kako se je borila proti temu z vsemi močmi svojega bitja vedno znova. Kako je prosila, na kolenih zaklinjala, rotila ga, pretila mu. Kako je bila potrpežljiva, nežna, lokava, vstrajna, obzirna, kakor z bolnikom. Zastonj, vse zastonj! Koliko solz je prejkotala, koliko ogorčenja je dušila v sebi, kako je plamtela, bojevala do zadnjega. Kako mu je kazala svojo ljubezen, kako ga je motila s stoterimi poskusi, da ga odtegne, reši pred pogubo, da ga odvadi pijače. In ni nič pomagalo! Niti dobrot, niti jeza, niti prošnje, niti kletve!

Prišli so otroci. Prvega se je veselila. Zdelo se ji je, kakor da ji prihaja nežna, ljubeznjiva pomoč proti strašni strasti, ki je držala njenega moža v svojih prokletih pesteh, gotova rešitev iz železnega, krutega jarma. Ali hitro, prehitro je spoznala, da so tudi nedolžne otroške oči brez moči, otroške roke preslabotne, da bi ohranile očeta propasti. Še hujše je postalo. Uboga, slabotna nedolžna bitja so bila povečanje njene nesreče, ne rešitev. Oh, oni žalostni, bridki meseci, ko jih je nosila pod srcem, one

strašne noči, ko se je zapuščena brez sna in počitka zvijala po postelji, čuteč novo življenje, ki je raslo v nji a srce speto v temne skrbi za bodočnost, duša v strahu pred osodo deteta, ki se še rodilo ni. In potem one dolge prečute noči poleg zibelki dojenčka, ko je čakala, da se vrne in se je vrnil pozno v noči vinjen in omahujoč, da je morala nositi posteljico otroka v stran, da se ne prevrne oče na njo in ne poškoduje dete v svojem živinskem omamljenju . . .

Leta so prehajala. Izginjevala so iz njenega srca dobrota, pohlevnost, nežnost in vedno večje britkejše ogorčenje se je pollašalo njenega bitja. In tudi pomanjkanje je stalo pred durmi, trkalo, čakalo, da se naseli stalno v družini. Skoraj vse je mož sam zapil in zapravlil in ona je trepetala v skrbeh, da bo nekega dne izgubil službo zaradi svoje pijanosti. Ni imela več dekle v hiši, samo postrežkinja je prihajala dopoldne pomagat ji. Laglje je bilo skrivati početje njenega moža, če ni bilo tuje duše v družini; one strašne, odurne prizore, kadar je prihajal po noči domov in njegovo gnjusno slabost drugi dan, bljuvanje, tresenje rok, oni topi pogled, ki ga imajo pijanci drugi dan po prepiti noči. Sama ga je umivala, pomagala mu preobleči perilo, očistila mu je obleko, polikala jo že zjutraj, da je mogel dostojno oblečen v urad. Skuhala mu je močne kave, nalila sama konjaka v njo, da mu je prenehalo drhtenje rok . . . Kaj je bila ljubezen, da je delala vse to, stregla mu tako? . . . Ah, kdo bi to uganil, preiskal? Sama ni vedela; mislila je na otroke, sama na se in tudi na njega . . . Kako bo to končala, kdo ve to, kdo?

Deset in več let je poteklo in ona se je v časih čudila sama nad seboj, da je izdržala vsa ta večna razburjanja tega strašnega življenja; ona, ki je bila odrasla v idiličnem miru in sreči. Štiri otroke sta imela; najmanjše je bilo staro pol leta. Otroci so bili slabotni, slabo nadarjeni. Njihov oče je bil pijanec . . . O, zdaj je vedela vse. Vedela, da je tudi njen tast pil in skončal žalostno, vedela, da njen mož ne bo nikoli več drugačen. S trepetajočim srcem je opazovala otroke, iskala z boječimi očmi dedščino očeta pri njih. Želela je z vso svojo dušo, da bi bili in ostali le njeni otroci, samo njeni. Ona je bila iz zdrave, stare korenike, zdrava kri je bila v njenem plemenu, nepokvarjeni značaji, prosti od pogubnih strasti. Goreče je ljubila otroke, stregla jim je vestno, čuvala jih je, kakor zenico v očesu, hranila jih in vzgajala s trepetajočo skrbnostjo. Hotela je popraviti greh, ki ga je storila nad njimi, da jim je dala očeta pijanca. Neopisljivo je trpela v svoji vedni bojazni. In vendar se njeno srce ni moglo odreči upanja, da bo rešila vsaj otroke pred pogubo. Naj ona trpi, naj propade njen mož, ko mu ni pomoči, ampak otroci morajo biti rešeni, morajo ostati zdravi na duši in na telesu. O, njih ne sme ugonobiti noben demon, oni ne smejo biti kaznovani za grehe starišev! Skušala jim je vcepiti fizičen in moralen gnjus pred vinom in pijačo. Strup je to, strašen, proklet strup, ki ugonablja očeta, bolezen, pred katero ni rešitve, kuga, ktere se je čuvati,

kakor pekla. Nesrečnež je pijanec, proklet, zaznamenan, izobčen od vsega lepega; od mirnega, srečnega družinskega življenja, od uspeha v svojem poklicu; oropan zasluženega plačila za trud in delo, ogoljufan za zdravje, zadovoljnost in srečo. Strt in poteptan od strašne strasti, pred katero ni rešitve. Kakor vabljava kača je vino: lesketa se, mami, zapeljivo se rudi v čaši, obeta veselje, smeh, zabavo, a na konec ugonobi s svojim strašnim smrtnim strupom. Počasi umira, kdor je zaznamenan od te pohlepnosti; sam se ubija, sam uničuje svojo lepoto, svežost, sposobnost dela in sreče. Zastonj se lovi, zavstavlja, brani, kdor je spodrsnil na strmini, nobene rešitve ni več, počasi se pogreza v pogubo, počasi umira lepota v njegovem srcu, dobrot, sveto čustvo dolžnosti; v duši pojema dostojanstvo človeka, ponos; telesne in duševne moči pešajo, krhajo se in na konec ostane od nardarjenega, bogatega, cvetočega človeka zaničljiva, usmiljenje budeča podrtija. Žalostna senca sebi v pokoro in drugim.

Oh, kakšne besede jim je govorila, kako je sovražila pijačo, ki je rastropljevala njenega moža, njihovega očeta. Kakor živo bitje jo je črtila z ognjenim srdom. In vendar: na dnu njenega srca je bedela bojazen, da je vse zastonj, da so najmočnejše besede preslabe, da je ves njen trud in vsa njena ljubezen zastonj. Zbudila se bo nekega dne v njih očetova dedščina, zapeljivo poželjenje jih bo premagalo in šli bodo po poti, katero jim je določila očetova in dedova kri. Tudi njen mož je črtil pijačo v svojih otroških letih, ji je pripovedoval; trepetal je pred vinjenim očetom, sramoval se je za njegovo ponižanje, za njegove slabosti, kajti ljubil ga je zelo. Sklepal je v nedolžni otroški duši, da bo rešil očeta iz demonove oblasti, ko odraste. Ali ko je prišel čas, posegel je demon tudi po njem in uklenil ga je za večno v svoje ponižujoče in strašno suženjstvo.

O, ona je bila — žalibože morda — dovelj pametna, da je pretehtala vse, kar je šlo v prid njenim željam in kar jim je stalo nasproti. In življensko izkustvo, vse, kar je videla in opazovala okrog sebe, kar je čitala, vse je govorilo drugače, kakor je želelo njeno srce . . . Ali kljub vsemu, kljub modrosti in pameti, treznemu prevdanku, je gorelo v njeni materinski duši plamteče, pobožno, silno upanje: otroci, otroci bodo ostali čisti, nepokvarjeni, nedotaknjeni od dednega greha . . .

Zunaj na hodniku je nastal ropot. Nekdo se je zaletoval na vrata in nerodno iskal kljuke. Šla je ven in pomagala možu v stanovanje. Strašno je izgledal, umazan, blaten. Najbrž je padel na ulici. Gnjus, sovraštvo in ogorčenje so jo premagali. Sunila ga je v kuhinjo, mu slekla površnik. „Oh, ti živina!“ je zasiknila med zobmi. V takih trenutkih je izginilo vse usmiljenje iz njene duše, zadnje sledi ljubezni. Brisala ga je, krtačila. Tudi roke in obraz je imel blaten, opraskan. Zmočila je brisalnik pri vodovodu in mu čistila roke in obraz. Iz nosu mu je curela kri v brke in brado, smrdel je po pijači. Na srajci je imel rjave

madeže; gotovo je bil še v kavarni in je pil kavo z rumom. „Po celem mestu nosi svojo sramoto!“ ji je hušknilo po mislih.

On se je malo zavedel in jo surovo pahnil od sebe. Do zdaj še ni nikdar vzdignil rok nad njo, tudi v pijanosti ne. Zdaj pa so se mu pijane oči zlobno svetile, grd, hudoben nasmeš mu je pačil obraz in s povzdignjenimi pestmi je šel proti nji. Zbežala je v hodnik in v jedilnico.

„Tiho, pazi, da ne zbudiš otroke!“ je svarila in mu hotela pomagati sleči suknjo, ko je prišel za njo; ni se ga bala, še nikdar ji ni ničesar storil.

Ali ko je stopila k njemu, jo je zagrabil ze lase in jo treščil ob tla. Dva stola sta se prevrnila ropotaje. Pretresljivo je kriknila od bolečine. „Pusti! Ne blazni!“

On ni odnehal, z nogami je suval v njo, s petami jo je gazil. „Na, kanalja! Jaz sem tvoj mož, da veš! Boš že ponižna!“ je mrmral pijano z divjimi, norimi očmi.

„Pomoč, otroci, pomoč! Meta, pomagaj!“ je vpila mati v smrtnem strahu.

Iz spalnice sta pritekla najstarejša otroka v srajci, prestrašena, trepetajoča od groze. Vrgla sta se med očeta in mater.

„Pusti, mamo! Tata, pusti! Ubil jo bo, moj Bog!“ je zajokala hči in branila mater od udarcev, ne meneč se za to, da so padali po nji sami, po glavi, po suhih otroških ramah. Deček je skočil in ugriznil očeta v roko, ki je posegla za sestrine lase. Oče je spustil, odmaknil se nazaj in otroka sta jokajoč pomagala materi na noge in jo vlekla s seboj v spalnico.

Ali oče je ostal le za trenotek osupljen. Bolečina v roki ga je še bolj raztogotila in znova se je zapodil nad ženo in otroka. Preklinjajoč je bil s pestmi, suval in divjal, kakor da ga je obsedla hipna blaznost. Petletni deček se je tudi že prebudil in je jokal v svoji postelji s prestrašenimi očmi, zroč v vrata v jedilnico, odkoder se je valila v spalnico zmes teles: mati, sestra, brat, oče, vsi v strašni razburjenosti kričeč. In zdaj se je zdramil še dojenec v svojem vozičku. Oče je bil zagrabil stol in ga je vrgel v veliko zrcalo, ki je bilo udelano v vrata omare za obleko. Pokajoč in žvenketajoč se je razsulo steklo v sto kosov in zacinkalo po tleh. Otroci so zavpili, zajokali; tenki glas dojenčka je rezal ušesa ostro, kakor nož. Šipa je zletela v njegov voziček in ga je urezala v lice, da se je bela blazinica pod glavo poškopila s krvjo. Dojenčev jok je drgetal v visokih, pretresujočih tonih, groza se je zibala na rezkem, otroškem kriku.

Mati je priskočila in že je videla, kako se je spačil otroški obraz, kako so se zabelile oči in kako se je zvililo telo v krču. Bela pena se je prikazala na ustnicah.

„Umira, umira! Ubil si ga!“ je zakričala mati v grozi in vzdignila otroka k sebi. Le malo je bilo ranjeno nežno otrokovo lice, to ni bilo nevarno. Ali otrok se je zvijal v strašnih krčih, oči so se pošastno obrnile navzgor, punčice so se skrile pod

trepalnice in nekaj belega, groznega je zijalo namesto oči iz otrokovega obraza.

Mož se je zdrnil in sel na posteljo, v obrazu topost.

„Božjast!“ je uganila mati s svojim srcem. „Kaznovano bo dete do konca svojih dni, vzkrito iz semena pijanca, pokrito že v nedolžnosti svoji s prokletstvom očetovih grehov. O, otrok, otrok moj!“ In tisti hip je že videla mati celo njegovo življenje, videla ga je iti po mučeniški poti zaznamovanega, slabega, izobčenega. Spoteknil se bo na ulici, padel bo in že bo skočila strašna bolezen nanj in zvijal se bo v cestnem prahu v divjih krčih in ljudje bodo zijali vanj in se ga bodo bali. In potikal se bo po svetu in nikjer ne bo doma zanj in sreče ne, miru ne, pokoja ne. Kaznovan bo za očetove grehe stotisočkrat in do smrti ga bo proganjala režeča pošast in se bo igrala ž njim. Že se ga je doteknila usoda s svojim prstom . . .

V enem samem hipu je spoznala mati to in zbolelo jo je v srcu, presunjenem z bridko sulico trpljenja. In ljubezen je vsa ognjena, nepremagljiva in večna vzknila iz krvavo ranjenega srca in se je oklenila nesrečnega deteta z neomahljivo zvestobo.

Pritisnila je telesce na prsa, ubogo zvijajoče se telesce in občutila je, da so se še le ta hip odprla vrata zadnjega, največjega trpljenja tudi za njo; trpljenja, pred katerim ni več rešitve in ki jo bo spremljevalo do groba.

„Meta, hčerka,“ je zašepetala hčeri, k „sosedovim pojdi, pozvoni, prosí, naj pošljejo deklo po zdravnika. Otrok ima božjast . . .“

Trenotek jo je spreletelo, da bi zadržala hčer, da ne bi iskala pomoči. Naj umrje otrok zdaj v začetku trpljenja . . . Morda bo rešeno še nočoj . . .

Noge so se ji zašibile in pokleknila je na tla z otrokom v rokah.

„Kaj naj storim? Kje je prava pot?“

Ne, ne, vse se mora spolniti, kakor je sojeno.

In na kolenih je drsala do moža in je šepetaje govorila, kazoč mu otroka v rokah: „Glej, ti si kriv! Strezni se, ti si kriv! Vztrepetaj, zdrami se! Reši se iz prepada!“

Otrok se je zvijal na njenih prsih, hropel, stokal. Neumno je gledal oče vanj s topimi, nerazumečimi očmi. In se je zleknil vznak na posteljo, obrnil se v stran in zasmrčal.

Ona je spoznala, da se bo tudi nad tem človekom do kraja spolnilo, kar se je že začelo. Vroče solze so ji kanile iz oči, bridke, kakor da teče srčna kri.

Vstala je in odšla v drugo sobo. Z eno roko je držala dojenčka, z drugo je popravljala stole, da ne bodo videli sosedje, kaj se je zgodilo. Osemletni sin je vlekel otroški voziček za njo in petletni Ivan je pobiral v sami srajci črepine od ogledala. Bili so navajeni skrivati slabosti očeta . . .

NAŠA PUNČKA.

Kako radi jo imamo, našo malo punčko — Borico. Stara je 3 leta in 2 mesca, pa jo je pred kratkim nekdo vprašal, če že hodi v šolo, ker je za to starost precej velika.

Pa ne samo mi jo imamo radi, temveč vsakdo, ki jo le malo pozna. Ako gre s služkinjo, „svojo Mici“ kakor pravi, na sprehod, jo znanci ustavljajo na cesti in vprašajo to in ono, na kar da prav dobre odgovore, ako je še bolj znana. Doma ni kaj posebno rada, le zunaj na prostem, naj še bo tako hud mraz. Oblečena je toplo, ličice, že itak vedno rudeče, se porudeči ednako vrtnici. Ko pride domov, pravi: „Hu, kako je mrzlo, pa to je zdravo!“ Za igrače ne mara veliko, njena punčka mora le vedno v svoji posteljici spati, da bo kaj zrastle, kakor pravi. Vzame si raje tablico in kamenček, pa piše zdaj atu in mamici, pa zopet „Grospapatu, in tako vsem najbližnjim sorodnikom, katerih nima ravno veliko. Ako jo vprašam, koga ima vse rada, našteva: ata, mamico, Mici, Grospapata, starega ata in mamu, teto — pa ata.“ Če rečem, zakaj imenuje ata dvakrat, odgovori: „Zato, ker ga imam najbolj rada!“ Ko je že vsem pisala, vzame svoje knjige ter pogleduje vse živali, koje že večinoma imenoma pozna.

Posebno rada še pomaga v kuhinji. Da je bolj podobna služkinji, priveže si ruto na glavo, beli predpasnik pred se, katera sem ji nalašč pripravila, ter pomaga drva in premog nositi, kuriti, sneg otepati, kateri se pa noče napraviti, ker dobi vodo za vtepati. Ako pride katera gospa na obisk, se po njenem odhodu takoj napravi za obisk. Star mamin klobuk na glavo, seveda pajčolan okoli, rokavice na roke, vsede se na stol in pripoveduje — Bog zna kaj vse!

Poje tudi rada, zjutraj in zvečer v svoji postelji, čez dan pa skoro vedno, in tako glasno, da jo sosedščina sliši in občuduje njen glas in pravilni napev. Zna večinoma vse naše narodne pesmi in napeve, najbolj ji ugaja „Sem slovenska deklica“, kjer v drugi vrsti pravi: „Borica mi je ime“ — in „Hej Slovani, kje so naše meje.“ Ako pesem le dvakrat sliši, bo napev tako dolgo poskušala, da ga zadene. Ako poje z Mici in slednja poskuša zraven drugi glas, jo to zdaj še moti v napevu in ji popravlja, da ne poje prav. Tako daleč še sedaj ni!

Fantazijo ima celo razvito, morda ravno zato, ker je sama. Nekoč sestavlja njen domino v celo dolgo vrsto, a tako, da je črna stran zgoraj, ko jo opomnim in popravim prvo ploščo na pravo stran, mi reče: „Pusti, mamica, tako naj bo!“ Ko je bil cel domino sestavljen na črno stran, začne počasi premikati in reče: „Sedaj pa prosim, robček, bom mahala, vlak se pelja.“ Takrat sem še-le vedela, zakaj je hotela črno stran plošč zgoraj imeti.

Večkrat mi pomaga šivati. Gumb prišije tako trdno, da bi si celo šivilje lahko vzele vzgled. Veliko veselje pa ima, če ji pustim šivati na stroju. Seveda zaprem stroj tako, da se le kolo suče, katero potem pridno vrti s prstmi na nogicah, kar težko raz stola doseže. Šiva pa seveda obleke, predpasnike itd. za nas vse.

Ob večerih, ko pride ate iz pisarne, pa mora ž njo telovaditi. Ima ročke po 3 kg, katero v vsaki rokci po eno drži. Kaj lepo jo je gledati, ko poskuša razne vaje, katere je videla na veselici v Šmartnem od Sokolic. Za Sokolice je posebno vneta in dostikrat vpraša, če bo ona tudi kedaj Sokolica, kar ji prav radi potrdimo.

Bilo bi opisati še mnogo prigodb o njej.

Tako mineva dan za dnevom v veselju in zabavi z našo Borislavo.

Kadar jo tako opazujem in zasledujem razvoj njenih misli, mi vzkipi srce veselja, a nehote mi vstajajo misli, kaj jo še čaka hudega na potu življenja. Oh, kako lepa so otroška leta!

Laskavec.

Gospodična: Jaz sem vsa nesrečna, g. ravnatelj. Tik nosa imam dve pegi in za nič se jih ne morem iznebiti.

Galantni gospod: Verujem, tako lepi kraj pri vašem nosku, vsakdo bi ga zapustil s težkim srcem.

Hladnokrvna.

M o ž (razburjen): Zdaj že imam samo en gumb na suknji.

Ž e n a: Veš kaj, odtrgaj še tega, drugače suknja slabo izgleda.

STARO PISMO.

V starem kovčeku med knjigami, zvezki in razno brkljarijo izza mlajših let sem naletel na pismo, ki mi ga je nekdanj pisal moj prijatelj Rado Globočnik, tedaj pravoslovec drugega letnika na Dunaju. To vam je bil fant izvanredne energije. Pretolkel je vse težave gimnazijskih študij z občudovanja vredno vstrajnostjo. Prebival je potem na Dunaju tisto znano bedo slovenskega visokošolca, ki živi od tujih skromnih podpor. V vseh stiskah ga ni nikdar zapuščal njegov humor.

Ono pismo slove:

Dragi mi!

Letošnje študijsko leto se mi je slabo inavguriralo. Nobene instrukcije! V mojih žepih popolna suša. Od dijaškega podpornega društva in od par srebernjakov, ki mi jih je pri slovesu v roko stisnila moja dobra mamica, sta mi včeraj v jutro ostala ravno dva krajcarja. Šel sem na ulico in stopal brez smotra naprej. Premišljal sem, naj si kupim za ta dva božjaka smodko ali žemljo. Usoda je odločila. Moj nos je zavohal prijeten duh po svežem pecivu. Prišel sem do peka in brez obotavljanja sem tu kupil žemljo. Na Dunaju se nič ne pregrešiš proti občevalni obliki, da ješ kruh sredi ulice.

Pri povživanju božjega daru sem se zamislil. Seve zamišljati se ni dobro po dunajskih ulicah; v tem slučaju moraš spretno krmariti med vrvečo množico, sicer te karambolira od vseh strani. Začel sem modrovati. Slovenci smo vsi rojeni modroslovci. Nili to res? Poglej v naši književnosti te kope „zlatih“ pregovorov, „zlatih“ izrekov, pravo pristno „narodno“ blago. Lahko bi bili najsrečnejši narod na tem božjem svetu, ako bi se držali teh „zlatih“ naukov. Čemu so nam slednjič ti „biseri?“ Za nič drugega, nego da nam vzbujajo kes po storjenih neumnih dejanjih, da zopet modrujemo dalje ter drugim razlagamo to modrost...

Dospel sem v Huppovo ulico X. okraja. Ozrem se kvišku. Na steni vidim dve tabli s številkami. Stal sem pred loterijo. Ta hiša mi je dobro znana. Lansko leto sem stanoval visoko gori v podstrešju nad tretjim nadstropjem. Spodaj pa je imel gospod Heger, dobra, a že nekoliko ponemčena češka duša, svojo loterijsko kolekturo. Dobri znanci in prijatelji smo si bili. Skoro vsak dan smo ob večerih vrgli tarok, on, njegova soproga, majhna, a obilna ženka — slika pristne dobričine — in njena nečakinja Sidonija, ki se je že zgodaj iz malega češkega mesta preselila k teti na Dunaj, da ni skoro nič več umela svojega rodnega jezika. Pomagala je svoji teti v gospodinjstvu in bila tudi za loteristko. Dan za dnevom je pisala številke. Bila je velika, vitka, bleda, plavalasa devetnajstletna punca z velikimi, globokimi sinjimi očmi. Kakor skrivnostno gorsko jezero je zrlo to oko v te! V njeni družbi sem čutil, da ni brez simpatij do mene . . .

„Kaj velja,“ si mislim, „da obiščem te prijatelje?“

Stopim v vežo. Iz ozkega koridora zapazim medlo svetlobo in v nos mi udari duh gorečih sveč. Tam je imel gospod Heger svoje stanovanje. Nasproti mi pride gospa Hegerjeva. Spoznavši me, plane proti meni, prijemši me z odprtimi rokami za obe rameni ter vsklikne bridko: „Naša uboga Sidi je mrtva, mrtva . . .“

Potegnila me je s seboj. Tam med palmami in venci je v beli obleki ležala moja znanka Sidi. Ganjen sem izrazil svoje sočutje.

„Kako lepa, kaj ne, kakor angelj!“ je bolešno vsklikala dobra starka.

„Odkod, kako ta nenadna smrt?“ sem hitel z vprašanjem.

„S prijateljsko družbo je napravila izlet, plesala je — saj veste, kako izborna plesalka je bila — a pri tem se je smrtno prehladila. Noben zdravnik ni mogel ustaviti nje bolezni. Kako rada bi bila še živela . . .“

„Sirota.“

„Kaj ne, lepa kakor angel!“ je ponavljala in čutil sem, da so ji te besede v tolažbo.

Potem sva šla k „staremu.“ Ta je sedel pri pisalni mizi v kolekturi. Samo par obiskovalcev je bilo tam. Ni me mogel takoj spoznati, imel je od joka zardele oči. Tiho je ihtel, a tako bridko, da se mu je stresavalo telo.

Nato je zopet sedel k mizi, da bi dalje pisal, a solze so mu pritekale iz oči, se ustavljale ob ščipalniku, katerega je vedno nosil ob koncu nosu, in mu polzele v njegovo dolgo, sivo brado. Ni videl dobro številke pred seboj.

Takoj sem bil pripravljen ter ga prosil, naj ga jaz nadomestujem pri pisanju številke.

„Ali ste res tako dobri?“ sta vskliknila oba.

Jaz pa sem se ročno lotil tega dela. Ta dobrosrčni mož mi je takoj ponudil to službo, dokler se mi ne odpre nov vir dohodkov. Strežeta mi kakor sinu.

Tako sem včeraj in danes z vso zvestobo pri pisanju teh suhoparnih številke. Človek, bodi praktičen!

Sinoči, ko sem legel spat, pa sem pogodil nov slovenski pregovor: „Bog Slovenca ne zapusti, da le zna številke pisati.“ Kdove, če ga kdaj ne uvrstijo v zakladnico narodnih „biserov“.

To pismo se je razvleklo malo na dolgo. Zato Te, dragi moj, ne bom tako kmalu nadlegoval z novim dopisom.

Zdravstvuj!

Tvoj

Rado.

* * *

Moj prijatelj Rado pa mi bo že oprostil objavo njegovega lista iz mladih dni, ako mu pridejo pred oči te vrste. V slovenskem mestu ob bistri Savinji „kuje“ on danes v svoji odvetniški pisarni „iz prave rumenjake“ po Prešernovem receptu.

ANTON PUC:

BALADA.

Polnoč je odbila iz zvonika — v dalji votlo v noč skovir skovika.	V gozdu se noge mu pošibijo, v duši ga spomini zaskelijo...
Človek vrača se domov iz mesta. a do tja še daleč pelje cesta.	„Tale kraj... Enaka noč je bila, tudi takrat luna je svetila.
V mestu vrsto let se je pokoril, ker zločin, težak zločin je storil...	In s krvjó oskrnil sem si roke, rane smrtne mu zadal, globoke —
Iz sramu neznosnega se vrača v varstvu teme spet na tla domača. —	Kaj je to?... Kaj tam se nekaj svita? Uh... s krvjo mu glava je oblita...
Cesta skozi gozd temoten vodi — potnik težko že, počasi hodi.	Ti si!... Bližaj se — me hočeš streti? Uh... strašno, strašno oči blišče ti!...“

*
V gozdu zjutraj zgodaj je na cesti
našel kmet človeka v nezavesti.

□□□

LJUDEVIT LENIČ:

PANJ.

Mrzla burja je brila krog oglov in slikala ledene rože na okna. Na vasi ni bilo vsled mraza skoro nikogar, ljudje so tičali v zakurjeni sobi in se grelji pri topli peči. Le tu in tam se je pojavil kdo, da opravi najpotrebnejše posle, da nakrmi živino ali kaj sličnega.

Pri Jerajevih se je gnetla cela družina krog peči. Hlapec je pletel koš, drugi pa so delali zobotrebce. Molc je vladal že nekaj časa po sobi, dokler ga ni prekinil Jeraj sam:

„Ako bo šlo tako naprej, nam gotovo zmanjka do pomladi drv. Sedaj nekaj časa zgine skoraj slednjo noč iz skladvonice par panjev ali pa naročaj drv. Že večkrat sem premišljeval, kdo bi to bil, pa mu nikakor ne morem priti na sled.“

„Veste kaj,“ se oglasi hlapec Matija, „jaz pa vedno mislim, da je to sosed Jeretina pa nikdo drugi.“

„Jeretina da bi bil to?“ seže Jeraj hlapcu v besedo. „Vsi prej kot ta. Res je, da nima veliko kurjave, pa je prepoštena duša, da bi storil kaj takega.“

„Nikari ga preveč ne zagovarjajte,“ mu ugovarja hlapec. „Ravno Jeretina je. Le pogledjte enkrat njegovo skladvonico drv! Skoro ravno tako velika je, kot je bila jeseni. Kje pa vendar potem jemlje kurjavo cel čas do sedaj? Saj je bilo mrzlo, da so ledene rože gledale skozi okna.“

Dolgo sta se še pregovarjala, a vendar nista mogla drug drugega prepričati o svojih trditvah.

„Ni vredno, da bi se prerekala,“ reče slednjič hlapec. „Najbolje bo, ako se natančno prepričamo, kdo ne zna ločiti med svojo in tujo lastnino. Kar drevi bo eden stražil.“

„Kdo bo še stražil sedaj v tem mrazu,“ odgovori Jeraj. To bo treba poskusiti drugače.“

„Pa kako mislite?“ vpraša Matija.

„Čakaj . . . Tole mi je prišlo na misel: Oni grčavi panj, ki sva ga lani pripeljala iz Jelovca, bova zavrta. Jaz imam tamle v omarici še nekoliko smodnika, ki je ostal od takrat, ko smo lomili kamen za hlev. Tisti smodnik bova zabila v panj, ki ga bova pustila vrhu skladovnice.“

„Ta je pa dobra,“ reče smehljaje Matija in odloži že skoraj dodelani koš iz rok. „To moramo pa takoj poskusiti.“

Veselo se je razširil Jeraju obraz, ko so tudi ostali z glasnim smehom pritrčili njegovemu duhovitemu naklepu.

„Da, da, takoj, še danes napravimo to,“ reče Jeraj. „Kar sveder poišči, Matija! Gori pod streho jih je več, pa vzemi največjega, da bo šlo več smodnika v panj. Le kar precej pojdi, jaz pa izvlečem ta čas panj iz skladovnice in ga prinesem v vežo, ker je zunaj premrzlo.“

Urno sta bila pri delu. Panj se je sicer nekoliko nerad vrtal, ker je bil trd in grčav, pa je že šlo počasi. Ko je bila luknja zvrtna, Jeraj ni štedil s smodnikom; skoraj vsega je stresel v njo, kar ga je imel pri hiši. Zabila sta slednjič luknjo s prstjo in položila panj vrh skladovnice.

Bilo je že precej pozno zvečer. Na vasi ni bilo videti ne ene luči več, vse je že spalo. Vse je bilo tiho, le v spodnjem koncu vasi je zdaj pa zdaj zalajal pes, da je votlo odmevalo v mrzlo, jamo noč . . .

Tedaj so se vežna vrata Jeretinove hiše nalahno odprla in Jeretina je stopil previdno ven. Pazno se je oziral okrog, ga li morda kdo opazuje. Ko je videl, da pri Jeraju že vse spi, je nameril korak počasi proti Jerajevi hiši. Stopil je pod okno, bi li čul morda kak ropot v hiši, a vse tiho. Približal se je skladovnici. Takoj prvi panj, ki je ležal na vrhu, mu je bil všeč. Počasi, da bi ne nastal kak ropot, ga je vzel in si ga del na ramo. Težko je bilo breme, a Jeretina je bil tem bolj vesel.

„Ravno prav,“ je premišljeval, ko je stopal proti domu. Jutri je nedelja in ves dan bomo doma. Ne bo nam treba prezebati; ta klada grčava bo gorela skoro ves dan. Pri nas se bomo greli, Jeraj se bo pa jezil, kdo mu drva krade. Bog zna, koga sumi. Mene gotovo najmanj, ker znam biti previden.“

Drugi dan je bila nedelja. Ko je Jeraj vstal, je hitel najprej gledat, je-li še panj v skladovnici. V veliko njegovo veselje ga ni bilo več. Zadovoljno si je pomel roke in rekel hlapcu:

„Dobro sva napravila. Sedaj se ne bo več ljubilo onemu. „Nevemkomu“ hoditi k nam po drva. Izkupil jo je, da bo imel za zmirom dosti.“

Ko so tisto jutro pri Jeretini po maši zajtrkovali, je rekel Jeretina ženi: „Meta, sedaj pa le zakuri, da ne bomo zmrzovali. Pa oni panj, ki je pod ognjiščem, deni v peč.“

Žena je storila vse, kar ji je naročil mož in se vrnila v sobo. Sedli so k peči in si preganjali dolgčas. Jeretina se je pogovarjal z ženo o vsakdanjih stvareh, obadva sina pa sta

igrala špana. Pa to ni trajalo dolgo. Naenkrat je neznansko počilo, in Jeretina se je znašel za durmi, žena je priletela prav do mize in tudi oba sina sta se pobirala s tal.

Peč je bila razrušena in polovico panja, katerega je Jeretina prejšni večer izmaknil sosedu, je ležala sredi sobe. Pobil se k sreči ni nobeden. Jeretina se je parkrat prav debelo pridušil in je premišljal, kaj bi to moglo biti. Ogledovati je začel panj, ki se je kadir sredi sobe in naenkrat se mu je zjasnilo. Opazil je namreč, da je bil panj zavrtan in nabasan s smodnikom. Preklinjal je Jeraja, pa sedaj je bilo prepozno. Premišljevali niso dolgo. Popravili so panj in dele razbite peči ter so morali sedeti na mrzlem. Da bi ne bili imeli v sobi na drugem koncu hiše tudi peči, bi morali biti tisti dan brez kosila in večerje.

Drugo jutro se je odpravil Jeretina takoj v trg, da kupi novo peč. Ko se je vrnil in pripeljal s seboj na vozu novo peč, je prišel k njemu Jeraj, delal se je popolnoma nevednega, se čudil in ga spraševal, kaj se mu je pripetilo. Ker mu Jeretina na nobeno vprašanje ni hotel ničesar odgovoriti, je Jeraj smehljaje odšel. Nekaj časa sta živela sicer v jezi, pa tudi to se je sčasoma pozabilo.

Odslej ni Jeraj nikdar več tožil, da mu kdo krade drva.

IVA ČEČEVA:

V BURJI.

Še sem drčala v lepem avtomobilu skozi pestro ravan, ko me je prebudil iz sladkega sna sestrin glas: „Vstani! Zadnji čas je.“

Verjemite mi, da mi je bilo zelo težko pustiti lepo vožnjo po kraljevstvu sanj in vstati iz tople postelje. Pa potolažila sem se kmalu, saj se itak vozim vsako noč. Nekoč sem pravila stari Repki svoje vsakonočne sanje in pristavila, da se bom gotovo še kdaj v avtomobilu domov vozila, ker se mi vedno sanja o njem. Enkrat se sama vozim, drugič gledam, kako se drugi vozijo, pa zopet izbiram in kupujem avtomobil, ko ga pa hočem plačati, mi navadno izgine denarnica. Na vso srečo me največkrat reši iz zadrege sosed Pomarančar, ki že na vse zgodaj razbija v svoji hiši. Pa se mi je žena takrat prav pošteno zamerila, ko mi je takole odgovorila: „Beži, beži! Prismoda prismojena! Boga zahvali, če boš mogla po nogah hoditi. Tisto motovilo, ali kako mu že praviš, je pa s samim peklenščkom v zvezi. Poštenim potom ne more biti narejeno, prav gotovo je tisti črni poleg.“

Še enkrat je prihitela Tončka v sobo s svojim: „Kaj pa vendar čakaš, če misliš danes oditi! Pol sedmih je že proč!“ predno sem si vsa zaspana pomencala oči in se domislila, da se mi je odpeljati s prvim jutranjim vlakom na službo v Belokrajino.

Mati mi je prinesla čaj in rekla: „Pa bi ostala še par dni, dokler ne odjenja. Danes je taka burja, da je groza. Ne vem,

kako boš prišla do kolodvora.“ Rekla je to prepričana, da ne bo nič izdalo, ker je videla, da me živ krst ne odvrne od tega, kar se enkrat namenim.

Obleči sem se morala prav naglo, ker je bilo že pozno in do kolodvora trebamo v taki burji najmanj še enkrat toliko kot sicer. Sestra je nesla moj klobuk v roki, jaz pa sem si zavila glavo v velik šal. Oče nama je delal gaz skozi zamete. In začela se je pot, ki mi je povzročila dosti smeha. Seveda sem se smejala šele potem, ko sem že bila v toplem kupeju.

Komaj sem stopila dobro čez prag naše hiše, že me je pozdravila znanka burja tako burno, da sem se zavrtila kakor na plesu, izgubila šal in ker v naglici nisem mogla dobiti ravnotežja, sem telebnila v zamet tik ob lipi, ki ima poleti dvojno cvetje. Tončka mi je pomagala iz snega, oče pa je s palico lovil pled, katerega mu je burja v svoji nagajivosti odnašala semtertja, da je plesal za njim pravcati tango. Burja pa je tulila, piskala, butala z vejami in nanašala sneg naravnost v oči ter še s satanskim glasom smejala naši zadregi. Prišli smo do Šibenikove hiše, kjer je burja prav zelo huda. Treba je bilo zbrati vse svoje moči, da nas ni odnesla čez brežino na spodnjo pot. Neka nevidna sila je butnila v naše hrbte in spustiti smo se morali v najhitrejši tek, loveč se po zameteni cesti. Oče je jel zdaj tekovati z burjo in kričal na ves glas: „Hitro, hitro! Zamudili bomo.“ Pa kdo se bo s tako tekmovalko! Njegove besede so se izgubile v pišu kakor kapljica v morju. Do mene je prinesla burja le zategnjen o. No razbrala sem kmalu, kaj je hotel povedati, ker sem zapazila, kako se v dalji vzdiguje belkast dim kakor raztrgane cunje.

Priplesali, prišli in prilovili smo se srečno do kolodvora. Ali pred poslopjem me je čakala še ena neprilika. Pred postajo je bilo razkidano, cesta dobro razvožena in gladka kakor led. Burja je orila svojo mogočno pesem in se igrala z nami mušicami. Sestra, večja športsmenka od mene, se je kar zadržala preko ceste in mi izpred vrat migala, naj se ne bojim. Tudi oče se je spustil na nevarno pot in se s palico lovil po zledeneli cesti ter se boril z burjo. Trepetala sem strahu, da bo zdaj padel in si zlomil roko ali nogo ali pa oboje . . . Samo jaz sem še stala neodločno v snegu in kazala burji hrbet. Vlak je že sopihal v soteski. Kaj storiti? Oprezno kakor po jajcih sem naredila par korakov, ko prisopiha burja v vsej svoji mogočnosti in me pahne poševno po cesti naravnost v restavracijsko okno. Gazila sem potem sneg na celo, naredila velik ovinek in slednjič srečno prispela v kolodvorsko vežo.

Predno sem vstopila v vlak, mi je burja zapela še enkrat svojo pesem v slovo, da sem se opotekla do stopnjic. Množica mož je vlekla nekaj črnega iz snega. Bila je streha, ki jo je odnesla burja zgodaj zjutraj z vagona tovarnega vlaka. Čimdalje sem se vozila, bolj mi je izginjala domovina burje izpred oči in žal mi je bilo, ko sem zrla na mirno snežno pokrajino.

VAS V SAMOTI.

Kakor gnezdo orla je čepela vas med gorami. Mimo ni šla široka, lepo bela cesta. Vozniki niso peli po njej pijani in veseli. Tujec ni zašel tja. Greh in pohujšanje sveta, vse slabosti, trpkosti, radost in razuzdanost tam zunaj se ni dotaknila te vasi. Vse se je razbilo ob gorah naokoli. Pozabljena in zapuščena je bila vas; spomnili so se nanjo samo gospodje, ki hodijo okoli v cesarski čepici in opominjajo, da je treba plačati denarje v davkarijo. Zakaj in čemu morajo plačati, prebivalci niso vedeli. Prebrisanejši so rekli, da že mora tako biti, saj cesar je dober in nikomur noče nič slabega. Večina pa je bila prepričana, da je to plačevanje nepotrebno; skrivaj, doma so trdili, da je goljufija in navadna tatvina. Samo zato pobirajo od nas davke, da moreje gosposko živeti in zapravljati. Čisto gotovo samo zato, saj je pripovedoval Cuckov Francel, ki je nekoč od doma zbežal in taval bogve kje, da je videl prečudno razkošno življenje. Tam zunaj nič ne delajo, ulice so vsak dan od jutra do večera polne ljudi, ki počasi hodijo in izdajajo svoje brezdelje. Vozijo se oblečeni, da kar vse šumi in šušti v lepih vozovih, v katere niso upreženi konji, ne voli. Francel je z vso resnostjo trdil, da ga žene hudič taki voz. Seveda, živeti pa morajo tudi taki ljudje in odkod bi jemali, če bi jim ne dajali mi, ki imamo dovolj in pridelamo kruh in obleko na svojih njivah. Vaščani so bili skromni in mirni in cesarja so ljubili in spoštovali nad vse. In kar ukrene on, je zapoved nebes. In plačevali so davke zadovoljno in udano prav tako kakor so mirno in zadovoljno obdelavali svoja polja.

S svetom je vas vezala ozka steza in neokretna, obupna vozna pot. Po ozki stezi so šli v nedeljah ob solnčnem vzhodu k maši v farno cerkev, po vozni poti so dovažali na teden dvakrat vse potrebno. Tako pa so živeli zase; svet je krvavel v bojih, iz solza so bili potoki, a oni niso vedeli o ničemur. Leto je prišlo, se pomudilo malo in zopet je odlezlo čez gore; niso jadikovali za njim, nihče izmed fantov in deklet ni zavzdihnil, ko je odšlo leto čez klanec z eno lepo rožico iz njih pomladnega vrta. Niso pomislili, da je cvetov čimdalje manj.

Živeli so vsi dolgo v leta. Pomnil je mož 90ih let, kako je pripeljal v hišo med vriskom in harmoniko ženo, vso rudečo in mlado, vso v novi obleki; pomnil je, kako sta leto in dan sama obedovala in večerjala in kako je v noči zajokalo naenkrat mlado dete, novi gospodar. Gledal je, kako je rastla družina, da sam ni prav vedel kako in kaj. Čez dolgo je začutil, da mu moči pešajo, da je hiši treba novega gospodarja in rekel je sinu: „Govori ti na polju in doma in vsi naj ti bodo pokorni. Jaz grem k počitku!“ In zopet je gledal stari mož nov rod, ki je prihajal, cvetel in rasel v veselje Bogu in ljudem.

V nedeljah, ko se je solnce zaljubilo v zemljo in je bila njegova ljubezen gorka in dolga, je bila vas eno samo veselo petje. Od jutra do večera je šla pesem naokoli, kakor bi se peljali na nebeško svatbo. Postali so fantje pred hišo, pozdravili lepo hčerko, se pošalili in posmejali in zapeli nagajivo pesem, da je bila lepa hčerka v zadregi in jim je rekla, da so poredni vsi fantje... Dan za dnem, leto za letom je bilo tako. Vsa dolga leta je bila vas v samoti, v zadovoljstvu in sreči. Pesem je bila nje govorica, smeh nje razpoloženje. V mrežo ljubezni je bila vpletena cela vas, ljubosumnosti niso potrebovali. Dolgo let. —

Tam zunaj v svetu pa so se godile čudne reči. Po deželah je jahal mršav človek, oči so mu bile sam ogenj, obraz divji in roke močne, da bi z lahkoto odbil vrh Triglava. Divje je jezdil in kakor poslanec hudičev je rjovel okoli in iskal žrtev. Sipal je strup v duše, da so se spopadle vasi in klale kakor blazne. Daleč na okoli je raztresel ta strup, da je bila cela dežela vojska, klanje, prepiranje, goljufige, Sodoma in Gomora. Kamor je prišel ta čudni jezdec, povsod so mu odpirali domove, prisedal je k mizam in s satansko prebrisanostjo motil duše in jih zastrupljal. Komaj je odšel, že je udaril oče po ženi, sin po očetu, jok in stok in upitje je spremljalo njegov odhod.

Zaletel se je kako strela iz oblakov v nedeljah med gručo fantov, jih omamil in že je zamahnil prijatelj po prijatelju, da je padel, zavzdihnil in umrl. Ob sobotah pa je obiskal vse svoje žrtve in jih gnal smehljajoč pred sodišča, da tam zapečatijo večno sovraštvo soseda proti sosedu, očeta proti sinu in vasi proti vasi. V lepih dneh avgusta se je usedel na vrh hriba, odkoder se vidi po celi deželi in srce mu je skakalo veselja, tleskal je z rokami in se smejal, da je šel smeh daleč na okoli. Bil je vesel svojega zmagoslavnega pohoda, vesel je bil do norosti, ko je gledal na široka polja, kako leže zapuščena in stradana, kako po travnikih gnije seno in otava, kako pada dež skozi strehe. Vesel je bil mladih otrok, ki so komaj rojeni že padli v smrt. Jok žen in deklet mu je bil poskočna godba, ki spremlja njegovo delo. Pozdravljal je s krohotom tuje ljudi, ki so prihajali, ogledovali in plačevali posestva in domovja in izganjali iz njih stare lastnike. Pridrdral je po deželi vlak, težko je vozil, ker polne je imel vozove izgnancev. In predno so izginili v daljavi, da se nikdar več ne vrnejo, jim je poslal zločesten smeh v pozdrav. „Saj vas vse zasuje tuji rov! Čemu imeti nade in upe!“

Švignil je s pogledom čez bojna polja. Povsod zmaga, veliki uspehi. Čez doline, do obronkov gora je njegovo kraljestvo. Katero je močnejše? Kdo ga premaga? Pa. Kaj se je zmračilo kralju lice, kaj mu je šlo v dušo? Saj sedi in kraljuje nad zemljo vsemogočen, vse se mu klanja, slavi ga in časti! Glej v daljavo gre njegovo oko, gleda kakor bi ne mogel verjeti —

Pa kakor misel je švignil na konja, v divjih skokih letel po dolini in obstal na hribu nad vasjo v samoti. Kakor kralj je šel v vas, dober in sladak. Kako, da je prezrl to vas, sramota

zanj, ki ima zmage po celem svetu! Sklenil je v grešni duši, da mora še danes vas biti njemu pokorna. Izjednačiti se mora s celo zemljo. Vse mora biti jednako, da je slika popolnejša. Tudi v tej vasi mora dež padati skozi strehe, polja morajo umirati in starcev ne sme imeti vas. Zakaj bi delala izjemo? —

Razpadla je mreža ljubezni, v katero je bila vas vpletena, udaril je oče po ženi in sin po očetu in romali so ob sobotah k sodnijam. Kmalu je pridrdral tudi vlak mimo vasi in odpeljal težko polne vozove novih izgnancev. „Čemu imeti upe in nade?“ Padla je zadnja vas. Delo je bilo končano. Kralj se je dal krstiti: Alkohol. Oznanil je svoje kraljestvo velesilam in vse so ga navdušeno pozdravile, ker kralj je bil pravično bogat in je plačal vsem za vse neumnosti. Na račun? — —

TONE RAKOVČAN:

ZADNJE PISMO.

Ni bilo dneva, da ni stara Mara prišla čakati pošte . . . Čez njive se je vila ozka steza, v solčnih dneh suha, razpokana, v deževnih blatna, ilovnata, da je Mara jedva stopala. Toda stopala je vsak dan po njej, tiha, sklonjena, s hrepenenjem na velem obrazu, z veselim pričakovanjem. Koncem polja ob beli cesti je počakala, da se ji je približal poštni voz s suhimi konji in oddrdral mimo. Stopila je za njim do prve kočice in počakala . . .

Ljudje so hodili, prinašali bele liste — pisma, odnašali jih s smehom na obrazu, z dvignjenim čelom in s čudnim sijajem v očeh. Vtikale so jih žene v nedrija, znak dobrih vesti iz tujine. Hitele so domov tolažit otročiče, saj piše očka, da je srečen, da je našel dela, da dobro služ . . . le moli naj ona in otroci, zakaj tujina je strašen krvnik. Vabi smehljaje, ponudi — pa udari . . .

Stiskale so devojke med prsti pisane papirje, zamišljeno so stopale čez cesto, tu same, tam skupno. Daleč so šle njih misli, tja čez morje, v deželo bogastva. Sanje, ki so jim polnile srca, so jim pravile nebeškolepo povest, povest o kraljeviču, ki reši zakleto princeso izpremenjeno v grdo, raztrgano beračico . . .

Mara pa je čakala potrpežljivo ob vogalu hiše, da je odšel zadnji, ki je vstopil. Tedaj je ona počasi vstopila in s tresočimi ustnicami poprosila pisma.

„Ni ga, mati . . . ni ga!“

„Tudi danes ne . . .“ je vzdihnila tiho, se okrenila in odšla sklonjeno skozi vrata čez cesto in dalje po stezi . . .

In od tedaj je hodila čakati vsak dan — — —

Obljubil ji je sinko pisem, mnogo pisem, da bo znala, kako se mu godi v tujini. Mlad je bil, dela željan, prislužil bo mnogo in ji poslal. Že trije meseci so minili, odkar je prišlo zadnje pismo. Bilo je veliko. Mnogo ji je pisal takrat sinko, vse, kar ji je mogel in moral pisati. Zapisal pa ni povesti o ogromnih strojih, ki v tovarni pojejo pesem muke, znoja in nevarnosti.

Dan in noč bučijo isto pesem, da se ji človek privadi — in tudi takrat se ji privadi, ko stroj naenkrat zareže višje, da se človek zgrozi — ko pade poleg stroja v dveh kosih truplo na tla s krvjo oškropljena . . .

Pisal ji ni tega, kajti to bi bilo za staro mamico prežalostno. Ona je čakala veselih pisem, čakala je dneva, ko pride zadnje pismo: Sin se vrača . . .!

Po treh mesecih, v pozni jeseni, ko so čudno žalostno zašumeli lesovi, ko je šel čez sirnišča klic jeseni, po treh dolgih mesecih je prejela stara Mara pismo veliko, debelo. Pisano je bilo z okorno roko. To ni bila roka njenega sinka, ki je vedno pisala tako mehko . . . Težko ji je postalo, mislila je nekaj groznega . . .

Ko sta ostala sama s postiljonom, ga je poprosila, naj ji prečita pismo.

„Od sina, kaj ne, mati! To je lepo, da vam toliko piše, pa vam tudi gotovo kaj pošilja, ko je pismo tako debelo . . .“

Hitro je govoril postiljon in nerodno odpiral zavitek.

Odvil je papir in najprej vzel iz njega nekaj denarja. Poznani je on denar, a ona ne. Povedal ji je, da je to mnogo. Gotovo se sinu dobro godi.

Čital je postiljon sam zase, tiho, s stisnjenimi ustnicami, oči so mu postajale čudno plašne, tuptam je pogledal staro Maro, ki je z razprtimi očmi sledila postiljonovim in v roki krčevito tiščala denar.

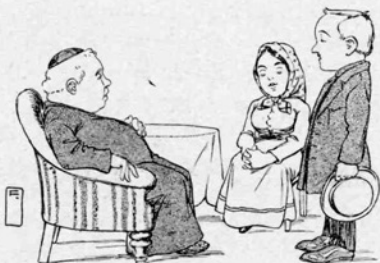
Prečital je postiljon, zakašljaj, potegnil z rokavom po očeh in rekel Mari tiho, pridrušeno:

„Mati . . . ta denar vam pošilja sosed po naročilu vašega sina . . . prihranil ga je . . . toda, toda sina — tako pravi pismo . . . ne boste videli več — — —“

Pri kršč. nauku.

Dober izgovor.

Župnik: Ali veš, nevesta, koliko je sv. zakramentov?“

Nevesta: Seveda vem. Sedem jih je, g. župnik.

Župnik: Prav si povedala. Kateri pa je najpotrebnejši zakrament?

Nevesta: Sedmi, g. župnik.

Redar: Prašam, zakaj pa vaš pes nima nagobčnika, kakor je zapovedano?

Lastnik psa: Eh veste, imel ga je že nekoliko umazanega, zato sem mu gal dal malo oprati.

Navodilo za dobre buhteljne.

To je vabilo na „Buhtin,“ kar pozna tudi že šestletna Vydrovčanka. Imamo jih dovolj v tej starosti in vsaka vé, česa je treba za buhteljne in potice, da so dobre. Za potice ali buhteljne nimamo niti moke št. 0000, niti kokoši, da vam ponudimo sveža jajca, niti simenske kravice, za te je včasih bolj poskrbljeno kakor za človeka, da vam moremo ponuditi maslo, toda mi imamo Buhtin, ki velja toliko, kakor v kvartah adut, brez katerega ne moremo dobiti, brez Buhtina pa ne moremo imeti dobrih potic.

Morda pretiravam, kar nam prizanesite. Ni je take hiše, ni je take gospodinje ali kuharice, da ima vse pri roki, česar je treba za dobre potice in buhteljne: namreč dišave zavoljo prijetnega duha. V mestih in trgih morda se še lahko dobi taka začimba, toda mi imamo tudi vasi in v hribih oddaljene hiše. Buhtin pa vsebuje vse dišave in samo nezatna trošica zadostuje in nadomesti vse dišave, ki jih morete kupiti pri trgovcu.

Buhtin je zaprt in ne izgubi svojega prijetnega duha. Ali naj vam priložimo eno steklenico Buhtina po K 1.—? Lahko dobite Buhtin tudi v plehasti posodici tudi po K 1.— in sicer po pošti kot vzorec.

Pošijte na moj račun: (Blagovilite še podčrtati naročene izdelike, da se izognemo pomotam.)

Kg.	Škal.	Štekl.	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
				K	v	K	v
			„Uydrovke“ žilne kaue	4	50		
			Otroške moke	2	40		
			Steklenico za 1 kg otroške moke	—	80		
			Žuhinih konzerv, mešanih v posameznih porcijah	1	50		
			Žuhinih konzerv: gobove, grahove, letne, rezantne in riževe à 1/4 kg škatlja	1	50		
			Žuhinega pridaika 1/4 kg steklen.	1	50		
			Oblatov maslenih štkt. 25 kmò.	2	—		
			„Deetin“ „40“	2	—		
			„Dezeri“ „50“	3	—		
			Šumetiš bonbonov „Fimbo“ štkt. 50 kmò.	2	—		
			„Fimbo“ štkt. 40 kmò.	2	—		
			„S sidrom“ štkt. 50 kmò.	2	—		
			Sašni bonbon „Bene“ štkt. 25 kmò.	1	—		
			Buhtina, steklenica 1/4 kg	1	—		
			Čortice franc. (mleto) 1/4 kg stekli.	1	—		
			„kremž. (zrnate)“	1	—		
			Grahova moka	1	—		
			„Julepa“				
			Skupaj . . .				

Vydrovko pošiljamo popolnoma posebej in vedno franko. Ostale izdelike pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.—. „Julep“ pošiljamo le po železnici, vedno nefrankovano.

O dobri juhi.

Ti časi so že minoli, ko je bilo z domačo živinorejo preskrbjeno za potrebno meso in porabo. Meso sicer nikdar ni bilo po ceni, toda posebno zdaj je jako drago. Človeška iznajdljivost je izumila surogat ali izvleček, ki ima namen nadomestiti meso, ki je nujno potrebno za juho. Stvar zadeva namreč juhine pridatke. Ta izraz se je že udomačil, čeravno ni popolnoma primeren. To je izvleček, ki nadomestuje okus, katerega pripravljajo in povzročajo dobra govedina. Po juhinih pridatkih se juha znatno izboljša, postane pikantna in boljša, da je enake niti meso ne utegne napraviti. To prepričanje dobite, ako porabite Vydrove juhine pridatke. Ravno zato, ker je meso drago, so naši juhini pridatki za juho neprecenljive vrednosti. Porabljajo pa se takole: V juho, če jo nalijemo že v skledo, pridamo toli Vydrovih pridatkov, da za eno osebo gre ena kavina žličica. Ako pa imaš juho že na okrožniku, potem si ravno to množino vlij na okrožnik v svojo juho. Juhini pridatki so v istini dovršeni izvleček in ga ni treba kuhati, ker se lahko razpušča. Juhini izdatki so vegetabilni ali rastlinski izvleček, v njih ni nobene primesi od kostij ali enakih snovij. Naši juhini pridatki tudi niso nekak mesen izvleček, kakor se privaža k nam iz Amerike, ker bi bilo predrago, juha pa bi vendar ne bila boljša. Vydrovi juhini pridatki se rabijo zato, da zvišajo dobro kakovost juhe, ako je manjkalo mesa, zraven pa juha dobi po njih res nedosežno prijetni okus. Juhini pridatki se porabijo lahko tudi za omake ali sose z enako ugodnim vspehom.

Izdaja in za uredništvo odgovarja založnik F. Vydra, Praga VIII. — Tiska B. Holinka, Praga VIII.

Ta list se ne more pošljati kot tiskovina. Blagovolite prilepiti vedno znamko za

5 vinarjev.

Naročnik:

Ime: .....

Stan: .....

Kraj: .....

Pošta: .....

Železniška postaja: .....

Datum: .....

Naznanilo: .....

Uydroua továrna hranil

Praga VIII.
(poštni urad Praga 22)